

KOOMAKLUBI SUVELAAGER KIRGIISLAS 2018

TULEB KUNAGI TAAS?

Proloog

Et sellel aastal siis Kirgiisi ahelik Kirgiisias. Mugav ja ei midagi kirglikku. Kõik on käe-jala juures, Biškeki keskväljak paistab kõrgematelt kurudelt kätte, Ala-Artša hotellis võib mäest kasvõi iga päev lõunal käia.... Tingimused suvelaagri korraldamiseks on parimad võimalikest.

6.07.2018, reede

On ilus reedehommik. Maila oksendab. Palavik on tõusvas trendis ja õhtuks jääb ta üsna rahulikult lihtsalt lebama. Minul jääb sellele kaasa elades aga selg haigeks. Kohe väga haigeks. Pole muidugi ka väga imestada, sest peale Võhandu maraton sai trenni, nii vaimset kui füüsilist, tehtud ainult üks kord päevas. Hommikuti, siis kui tuli kogu oma sada kilo täit vaimu- ja lihasjõudu rakendades voodist välja vedada.

7.07.2018, laupäev

Õö on piinav. Külge keerates on võimatu mitte ärgata ja magama jäädes on võimatu reflektoorsest keeramisest hoiduda. Ja nii see siis kordub seljatunde alusel hinnates nii viieteistminutilise intervalliga. Ikka nii, et veerand tundi võtab aega ärkamisega kaasnenud tagumise jala võbelemises lõppemine. Siis teine sama palju kulub vähima valuasitinguga asendi leidmiseks ja veel veerand tundi uinumiseks. Veerand tundi võib arvestada magamist enne järjekordset ärkamist põhjustavat pööret ja siis algab kogu tsükkel uuesti...

Hommikul silmi lahti tehes on imeline tunne, valu pole! Õnnis tunne möödub kui end istukile olen ajanud ning püsti tõustes on kõik jälle väga halvasti. Kohe esimene samm kajab kuklasse välja, seega ei mingit põnt-põnt potile minekut. Liigun kangestunud selga võimalikult liikumatuna hoides ja jalgu lohistades vannituppa kus kordub vana lugu – selga ristluudest pööramata jääb käsi lühikeseks, aga pöörata ei saa. Nii tuleb siis ennast vaiksete kerepööretega nõksutama hakata. Kõigepealt intervalli tunnetamiseks ülakeha stabiliseerimine pesumasina nurgal, seejärel kerged pöörded ühele ja teisel poole nagu niisugusel puhul ikka. Paber on juba igaks juhuks teises käes valmis, aga liiga vara pole mõtet üritada. Seda tean juba varasemast.

Nii umbes kaheksateistkümnendal katsel õnnestub esimest korda eesmärgini küünitada. Higiseks võtab ja märjaks tõmbunud käsi tikub pesumasina nurgalt ära libisema. Kurat, miks nad sellele masinale sanga ei ole külge teinud! Veel mõned mõõdukad pöörded ja võib protsessi tulemuslikult lõpetatuks lugeda. See väike edulugu kaugele ära läinud tuju sellegi poolest tagasi ei too. Proovin liikumist käpakil, on vähem valu. Rooman telefoninini, et hädaabikõnesid teha ja möödaminnes lülitan sisse kohvikannu. Praegu ei kannata

kohvikruusigi laualt tõsta, rääkimata toolile ronides panipaigast telgi ja seljakottide välja õngitsemisest. Seljakott seljas on ilmselgelt „mission impossible“.

Kohv ja valuvaigisti parandavad enesetunnet ja lubavad kogeda pisukest entusiasmi. Seda kuni püsti tõusmiseni. Kindel on aga see, et on vaja jõuda Tallinna. Kas enesetunne homme ka lennukile minna lubab, seda näitab aeg. Lepin kaaslastega kokku, et kohtume õhtul Kalle juures ja teeme kriisikoosoleku. Kui ka ei saa ise kaasa minna, siis ettevalmistatud asjad, ostetud toidukraami ja varustuse pean ikka ära viima.

Selle võrra aga hakkab nüüd kiire. Veel eile õhtul oli aega terve laupäev, pühapäeva öö ja isegi pühapäeva hommikupoolik. Viimase tunni jooksul oli ärasõit Tartust liikunud 24 tundi ettepoole. Nüüd tuleb koos kolaga kell seitse õhtul Tallinnas olla.

Mailal on ainult palavik ja iiveldus, mis toolil ronimist, asjade pakkimist ning autosse tassimist ei sega. Leban ja juhendan oskuslikult protsessi, lugedes põrandal lebades ette kaasavõetavate asjade nimekirja ning kontrollin, et minu kõrvale ikka õige ese saaks kaasavõtmiseks välja toodud. Korra kaalume ka EMO-st läbikäimist, aga selle mõtte jätame kiirelt kõrvale. Isegi kui praegu pole midagi tõsist ja ikkagi õnnestub homme lennukile minna, siis kuidas seletada asja kindlustusele kui kohapeal peaksid asjad nii tõsiselt minema, et on nende abi vaja....

Tiiu on tööl, laupäevaõhtu ju ikkagi. Kalle niidab aias muru nii, et krundi kohal hõljub paks tolmutilv. Peale Jaanipäevast vihmatiba on üksikud murutaimed juba kümne sentimeetri kõrguseks kasvanud ja näitavad neile alt üles vaatavale libelede massile halba eeskuju. Et olukord järgmise kolme nädala jooksul kontrolli alt ei väljuks on Kalle neid kõiki raevukalt pügas. Kestva põua hoolde ei riski oma iluaia ilmet küll jätta.

Selja olukord on peale paari jäätist ja kohvi niipalju paranenud, et isegi kaks ja pool tundi autos pole halvasti mõjunud. Siiski, kui sellest ravimeetodist eeskuju võtta, siis peab teadma, et suhkru asemel olid kohvis tabletid.

Saabuvad Olev ja MeelisW. Istume ja arutame, aga hetkeolukorras pole võimalik võtta vastu mitte mingit muud otsust kui et homme lähen lennukile. Koos seljakotiga. Ainult ühe gaasipriimuse võtame veel kaasa juhuks kui on vaja pikemaajaliselt laatsaretti põetada ja tervemad juhtuvad sellel ajal matkata tahtma.

Saabub ka Tiiu, väga õigel ajal. Arutelu on jõudnud just järku, kus arutatakse lennuohutusreeglite täitmist. Kalle teeb ettepaneku villida 80 kraadine Stroh mingisse sakslaste ürdilikkööri pudelisse, mille kangus on sildil kenasti 38 kraadi. See olevat reeglite, mille kohaselt kergestisüttivaid aineid ei ole lubatud transportida, täitmiseks piisav. Liiatigi näitab praktika, et ega need kergestisüttivad ained niisama lihtsalt ei sütti. Tiiu peab seda plaani piisavaks ja palub valada enesel pits seda ohutut jooki.

Ja nagu ikka teeb üks pits inimesega imet. Kes muutub hoopis teiseks inimeseks, kellel ilmnevad võimed, kellel uued ideed, kellele meenuvad vanad asjad. Tiiu kaob teise tuppa, kus hakkab kostma kapiuste kolksumist kuniks ilmub välja miski imeplaaster, mis minu jätkuvalt abitud seisukorda ära kasutades mulle seljale määratakse. Ja tõesti, olukord paraneb minutitega! Saame apteeki täiesti uue artikli ja lennukile minnes moodustab enamuse apteegi mahust selle plaastri pakid.

Edasi muutub õhtu närvesöövaks ja see paneb mu selja taas vibreerima. Algab MM veerandfinaali viimane mäng, milles Horvaatia peale 2:2 lõppenud lisaaega alistab penaltiseerias 4:3 Venemaa. Horvaadid jäävad seega edasi Venemaale ja erinevalt teistest poolfinaali mittepääsenud meeskondadest jäävad venelased ka.

8.07.2018, pühapäev

Hommik algab plaasterdamisega. Vana plaaster eemaldatakse ja selle asemele laotatakse uus. Pool tundi peale ärkamist kannatab voodist tõusta ja optimismi tundma hakata.

Hommikusöögilauas harutame lahti imeplaastrite kasutusjuhendi, et teaks apteegis ikka õige valik teha. Osutub, et terve ajalehe suurune pind on juristide ja tohtrite poolt mõlemast küljest peenes kirjas täis kirjutatud. Peab ikka võimas vahend olema küll! Veekindale leukoplastile kaasa pandud lehele pole suurt midagi kirjutatud, see põhjustab naha küljest lahti võtmisel muidugi ka palju vähem valu. Mina loen ära ainult esimese lause ja veendun juba sellest, et tegemist on õige asjaga: "Plaaster on sobilik aktiivse eluviisiga inimesele". Kasutaja profiili on ka täiesti kohane: Kontoritöötajad, kes hindavad efektiivsust ja kasutusmugavust; Aktiivse elustiliga inimesed, kes ei ei saa lasta valul oma igapäevaelu häirida. Selge ju, et mina!

Nüüd on jälle aega. Käime poes ja apteegis ning pakime asju ümber. Ja siis käime veel korra poes, sest paistab, et kaal ja maht võimaldab veel toitu, näiteks maitsevad ja kiirestivalmivaid kaerahelbeid ja halvaad kaasa osta.

Lennujaamas võetakse ära kõik lihakonservid! Tõesti, kõik võetakse ära! Sest kõik lihakonservid on pakitud käsipagasisse kuna poest ei õnnestunud hankida normaalse kaanega konserve. Oli ainult neid, mille kaas on ühe näpuliigutusega ära rebitav. Ja need teatavasti avanevad iseenesest kui kaanele suvalise kohas surve avaldub. Järgnev on juba lihtne – soojas hoitud konservis on rasvasegune kallerdis veeldunud ja peale kaane avanemist leidub seda kõikjal seljakotis. Seetõttu tuleb väheväärtuslikus karbis hoitavat väärtuslikku ollust hoida

hellalt käsipagasis. Lugupeetud lennujaamatöötajad, nähes aparaadis minu käsipagasi koosnevat väikeseid maamiine meenutavatest esemetest, paluvad loomulikult kõik ette näidata. Võidurõõm ohtlike esemete avastamise üle peegeldub üle hämara ruumi ja valgustab kohalolijaid. Kuid mitte kõik ei saa sellest valgustatud, mina nende hulgas. Kui püüan aru saada, milles seisneb keelatus või ohtlikkus, näidatakse mulle silti – sisaldab 8% vett. Kurat, küpsistes on vett 20...30%! Loksutame järjest erinevaid karpe, no ei loksu midagi. Aga ei, nemad ei jaksa siin arutleda ja pole üldse kindel, et vesi konservi sees ka loksub. Konservid on lihtsalt keelatud ja pole vahet, kas sildi peal on kilu või karu. Kilu puhul oleks vee eeldamine muidugi elementaarne.... Lihtsalt vahel kehtestatakse ametnike poolt füüsikale kehtivuspiirid ning kõik kraam rändab püstolkuulipildujate, samuraimõökade ja granaatide juurde prügikasti. Järgmine kord võtan kaasa plekk-karbi küpsistega ja karup...se konservi, teate küll, selle augukohaga. Las siis selgitavad välja kummas karbis rohkem vett sees on. Kuradi Einar, kuidas ta selle nüüd jälle korraldas?

tähendab.

Istumine on sattunud meil aga kohe varuväljapääsu ette, mis tähendab et istmeid alla lasta ei saa. Mis muud kui nõjatan pea padjale ja padja eesistme seljatoele. Üle-eelmise öö keerlemise-pöörlemise virr-varr on veel unevarus alles ja neli tundi magamist tuleb ka selles asendis hästi välja. Viiendal tunnil annab keha siiski tunda andma, et nii ikka ei magata.

Muidu lend nagu lend ikka, vähemalt kaks last rõõgivad perepuhkuse raames ennastunustavalt. Laste kisa pole mind muidugi kunagi eriti magamast seganud. Maha tulime Istanbulis aga mingile auklikule teeale, mistõttu maandumise hetkel saapapaelu sidudes käib pea kolksuga vastu esiistme raami.

Istanbulis teeme vahelduse mõttes õlled uues kohas. Ja traditsioone armastavate inimestena teeme pärast vanas kohas ka. Lennukis on teine vein Olevile igatahes juba liiast ja see läheb ümber tekitades nii pükstele kui fliisile peale kuivamist tugeva spetsiifilise aroomi. Hea vein,

9.07.2018, esmaspäev

Lennujaama avalikus ruumis haaratakse varrukast kohe kui esimene mees käe uksest välja pistab. Sisuliselt võtame esimesed ettejuhtuvad kaks autot. Lubatakse kõike, mida ainult küsime – saame suurde poodi, bensiini ostame väga kvaliteetsest tanklast (ilmselt sõbra või sugulase omast siis), raha on mõistlik vahetada linnas – siin antakse euri eest ainult 76 kohalikku aga linnas 80, nad teavad head kohta jne. Tuleb tunnistad, et poisid tunnevad oma tööd. Peame siiski isekeskis aru, et mis või kus, sest kõik on natuke liiga kiiresti toimuma hakanud. Mingi vennike ujub asjaolude selgitamise käigus veel ligi ja püüab end inglise keeles kasulikuks teha ja valuutavahetuse soovitusi anda. Seepeale ärrituvad varrukas rippujad viisakalt ning juurdetulija vabandab samuti viisakalt, et tema tahtvat kallitele külalistele vaid neile kõige paremini arusaadavas keeles teenust osutada. Kuna nende omavaheline kraaklemine toimub vene keeles, siis sekkume. Sellega kaob argument teenuse osutamist üle võtta ning peale üllatusmomendi ära seedimist jõuab hiljaksjäänule üheselt kohale, et lootus pole.

Kotid tassitakse minu jätkuvalt oskuslikul juhendamisel kahte pikemat aega kasutusel olnud autosse. Seejärel läheb sõiduks ja kokku saame uuesti poes. Poisid uurivad, mis artikleid meie menüü ette näeb ja otsivad siis riulite vahel siblides erinevaid variante valimiseks välja.

Praktiliselt kõik vajalik on olemas, ainult batoonide valik on niru. Hea, et vajaliku koguse Eestist kaasa võtsime. Ja õlut müüakse teises poes, sellele peame eraldi järele sõitma. Õllepood on veel suurem supermarket kui eelmine ja on inimestest peaaegu tühi. Tuttavatest siltidest on letil Zatecky Gus, mis kirjade järgi on täitsa kohalik toode. Nagu hiljem selgub on kohalik aktsent maitstes täitsa tunda. Asjatundlikult juhatavad poisid meid õige leti juurde, kus pidavat olema väga head kohalikud õlled. Esimene soovitus on võtta vana head Žigulit, mis ehmatas alguses oma suurelt markeeritud 11% kangusega. Loobume virilalt naeratades ja seletame, et vajame midagi leebemat. Kui peaaegu kõik sordid ja margid on üle vaadatud, jõuab kohale, et tegemist ei ole kanguse vaid virde tihedusega. Kangus on hoopis kusagile tagaküljele peene teksti sisse peidetud. Niisugune esimene ehmatav kokkupuude siis kohaliku õllekultuuriga. Poisid ei pea meie kümnet õlut viie peale muidugi üldsegi mõistlikuks otsuseks, selle pärast poleks maksnud poodi tullagi.

Bensiini hankimine ei lähe nii libedalt kui eelmisel aastal Tadžikis. Sealses mägikülas ei vaadanud keegi viltu kui tankuri otse plastpudelisse suskasime. Siin ei pidanud see kindlapeale läbi minema. Ostsime siis kümneliitrise veekanku ja valasime selle tühjadesse joogipudelitesse ja kaasasolnud lõõtsa. Üks poiss läks siis oma autoga tankima ja nahistas lahtise ukse varjusse meie jooginõusse ka vajalikud kuus liitrit.

Edasi läheb kõik ainult ülesmäge. Paar korda peab tee ääres seisma ka jääma, sest meie masin kuumeneb regulaarselt üle. Kui Ala-Artša väravad juba paistma hakkavad ja kohalejõudmist enam miski väärastas pole, ei malda juht oma edukat päeva rohkem enda teada hoida ja helistab kellelegi ning lubab õhtul 2000 somi võlga ära tuua. Rahvuspargi väravas küsitakse kummagi auto sissesõidu eest 1000 raha. Valikus on jalutada poolteist kilomeetrit. Juhtidele ei oska nagu ka pretensioone esitada, sest Ala-Artšasse me tahtsime ja Ala-Artšas me ju ka oleme. Lihtsalt hotell on natuke kaugemal. Lõppeks maksame hotelli juures kokku 14000 kohalikku ja kummalegi 1000 natšaid. Kõhutunne muidugi ütleb, et ilmselt maksime tublisti üle, aga tegelikult ju saime igati meeldivalt kõike mida meil vaja oli. Las ta siis jääda.

Laome autod kuuskede varju tühjaks ning Kalle ja Olev lähevad hotelli luurele. Teised jäävad värava juures ketis olevat kotkast, kellega saab peale peremehele raha maksmist pilti teha ja puu otsas olevat mänsakut vahtima. Või noh, igatahes ei ole puu otsas kotkas ega varblane. Temaga ei pea pildi tegemise eest ka midagi maksma. Sissepääsu Ala-Artšasse valvabki kohalik kolmainus: ibis, kotkas ja kaljukits.

Luureinfo kohaselt vabu tube on. Valikus on 3 kahelist, 2500 somi tükk ning üks kahene ja üks neljane 6500 somi eest. Tõsine puudus on aga see, et suur tuba on kõige ülemisel korrusel vahetult katuse all. Pole raske arvata, milline on sealne temperatuur, kuigi staabiks sobiks see suurepäraselt. Otsustame ikka väiksemate kasuks, kuigi Kalle hoiatab, et ruumi liiga palju pole. No meil on pääs otse suurele rõdule, mida varjab ka katus, nii et kuumas kitsikuses me küll piinlema ei pea.

Väike puudus sellel idüllil õige pea muidugi ilmneb. Nimelt avaneb hoone alumisel korrusel asuva köögi rasvapüüdurite ventilatsiooni korsten täpselt rõdu piirde kõrgusel. Süüa siin igatahes ei kannata. Tassime laua ja toolid läbi maja Olevi toa kitsale rõdule. Järgneb värske salat, õlu ja uni õhtul kella seitsmeni. Siis hakkame unise peaga ja saabuva hämarusega võidu toitu pakkima, mispeale Maila hakkab jalgu trampima ja nõuab enne süüa. Olev ja MeelisW siis keedavadki Olevi rõdul. Meie Kallega jääme matkatoitu kaaluma ja pakkidesse jagama, misjärel Maila markeerib ja rivistab need siis meie toa avarale rõdule. Hotelliköögis valmistatakse õhtusööki ja menüü on lõunaga võrreldes tuntavalt muutunud. Rõdu uks tuleb aga hoida kahe käimise vahel kinni.

Arutame kaalumise ja pakkimise vahel natuke ka homset tõusu, et mida võtta ja millele ülehomm järele tulla, aga mitu mõtet ikka ei mahu korraga pähe. Üldiselt läheb leebelt – piimapulbrit ei püüa kaaluda, lihakraami ka laiali ei jaota. Ühesõnaga, ei püüa prognoosida prognoosimatut, sest on selge, et neljast kodus läbi töötatud marsruudiplaanist valime viienda. Milline see täpselt olema saab, veel muidugi ei tea. Kindlasti saab see aga olema kõige paremini kooskõlas minu plaasterdatud selja, jätkuvalt menüüsse kuuluvate tablettide ja nende tarvitamisega seonduvate riskidega. Täna igatahes tundub, et homme kannatab esimest korda selle matka jooksul seljakotti tõsta. Õigemini, lasta see enesele selga tõsta. Mingeid hoogsaid pöördedega rapsakaid, millega entusiastlikkusest pakatavad matkasellid filmides üleolevalt naeratades kotti õlale viskavad, kindlasti veel teha ei kannata.

10.07.2018, teisipäev

Ärkan küünarnukiga togimise peale. „Mänsak on meil toidupaki kallal“, saan viimaks ärevast sõnumist aru. Ronin ettevaatlikult selga seades voodist rõdu poole, kuhu eile toidupakid valmis panime, et maha jääv, kaasavõetav ja kohapeal ära söödav toit segi ei läheks. Paotan ukse rohkem laiali ja näen põgenevat rootsus sabaga oravat.... Tuleb abinõusid rakendada, sest ega ta unusta. Järgmine äratus on just siis kui oleme jõudnud Kallega enestele klaasitäie džinni välja valada.... Olev tuli priimust ja orava näritud toidupakke otsima. Kalle, Olev ja

MeelisW korraldavad õues tublipudruteo. Maila lõikab salatit kõrvale ja mina võtan kohvikeedu ette. Kohalikus elektrikannus loksut miski pruun ollus. Valan seda tuvastamiseks natuke välja ja määratlen kohviks, vanaks ja rääsunud kohviks, mis pikalt põhja kõrbenud paksu peal seisnud. Ropsin ja loputan äraroojatud kannu puhtaks ning varsti saabki kohvi. Lähipäevaks ebavajalikud asjad võeti meilt ilusasti hotelli hoiule ja neile tuleme homme järgi. Minema saame ca 10.00. Enne laseme endast pilti teha ja edevamad saadavad selle kohe Sukerbergile vaatamiseks.

Tõuseme mööda asfaldi, mis lõpeb natuke enne kui tee Ala-Artša jõkke pöörab. Meie läbime ainult väikesed külgharud ja hakkame tõusma jõe paremal kaldal mööda teed, mis on vahepeal jälle jõest välja tulnud. Valikus oli põhimõtteliselt ka vasak kallas kui oleks kohe hotelli taga üle silla läinud, aga kirjelduste järgi tuleks seal mõned kilomeetrid mööda võsa ja rusunõlva turnida enne kui tee peale jõuda. Pärast, siis kui vasakul kaldal lookleb lage ja lai tee, tuleb muidugi paremal kaldal võsa, rusu ja jõgesid läbida, aga kes see siis matkal tulevikule mõtleb. Varsti lõpebki vasakul kaldal rusu ära ja tee pöörab läbi jõe. Meie olime oma valiku juba hotelli silla juures ära teinud ja jätkame nüüd matka mööda võsarada, mis mõõdukalt üles-alla käib. Ja siis algab rusumoreen. Nii, arbuusi enam kaugemale ei vea. Teeme peatuse ja Kalle paneb kilekoti arbuusiga maha, kus see kohe jõe poole minema

tormab. Seljakott veel ühe rihmaga seljas, teeb Kalle kuus kiiret sammu ja saab kilekoti sangast just siis kinni kui see vette sulpsatab.

Peale rusu tuleb jõgi risti ette. Allpool paistab toimuvat jõe mõningane hajumine, aga tõuseme ikka üles suure kivini, millel tuur peal. Seal on üle jõe visatud paar märga ja libedat notti, mis juba piltidelt tuttavad, kuid mis päriselus paistavad veelgi armetumad. Ja kuradima libedad! MeelisW ja Olev luuravad natuke ülesvoolu, et ehk on kusagil kitsam ja saab kivil hüpeldes üle, aga ei ole sellist kohta. MeelisW läheb ja piilub ka natuke allavoolu. Mina parandan pajuvõsast lõigatud oksaga oma uhiuut, äsja katki kukutud matkakeppi. Jälle

püüan ma nende Fizanitega koostööd teha ja jälle nad keelduvad. Olgu see siis viimane kord! Naasnud MeelisW pole kuigi entusiastlik, aga samas ta ei välista ka midagi. Saabastega ta igatahes ei taha vette minna. Käime veel korra koos vaatamas ja otsustame jõe altpoolt läbimise kasuks. Tossude ja sandaalidega muidugi. Pole häda midagi, natuke on libedaid ja sügavamaid kohti, aga ära kandmise ohtu pole. Nüüd on küll matk alanud: jalad on märjad, kepp on katki, orust läheneb äike...

Seljakotid märgade jalavarjude võrra raskemad, liigume edasi. Eemal hakkab paistma sild, mis lähemal vaatlusel osutub lihtsalt üheks metallkarkassiks. Seda mööda seljakotiga ilma julgestuseta hästi ei lähe. Ja pole vaja ka, sest autotee tuleb kohe jälle siia poole jõge tagasi. Eks need sillad on säilinud sellest ajast kui veel autoga üles suusabaasi tantsupeole sõideti. Praegu enam sõita ei saaks, sest kive on palju peale varisenud ja jõkke sõitmise kohtades on

mitme meetri kõrgused astmed sisse uhutud. Ikka hea, et siitpoolt jõge sai tulnud, ei pea üle selle võbiseva asja hakkama turnime. Hädapärast saaks üleval juba jõest ka läbi, aga praegu on ikka parem.

Varsti hakkavad paistma Golubevi liustikult järsus orus langev oja. Näitan kõigile kõrgel ribi harjal olevat onni. Kellelgi ei ole niipalju fantaasiat, et seal meteojaama näha. Jätame kotid maha ja teeme jalutuskäigu laagripaiga leidmiseks. Olev otsib nölval mõnda riulikest, meie kõnnime MeelisW-ga teed mööda edasi ülespoole. Järgmise kilomeetriposti juures ongi tasast teed nii palju, et saab kodu teha. Kaugemal koliseb äike, mis visalt üles rühib. All orus on tihe vihmakardin ja kindlasti sajab seal tihedat vihma. Paneme telgid püsti ja alustame söögi tegemisega.

Ülevalt tõmbub ka tumehalliks, Tuul ei saa aru kustpoolt puhuda ja seisab ühe koha peal, mis väljendub selles, et pilved liiguvad meie poole mõlemalt poolt ja keeravad siis koos üles Golubevi liustikule. Tee läheb keema ja pudruvesi on samuti pehmeks minemas. Pudistame puljongikuubid sisse ja MeelisW on just kartulipudru pulbri pakid lahti nüsinud ning hakanud nende sisu õpetuse järgi segades vette valama kui kohale jõudnud pilved meie laagri kohal avanevad. Kõik põgenevad, Olev jõuab veel teevee priimuse kinni keerata. Kuniks telgi tagant keebi kätte saan, olen juba kaltsmärg. Pole mõtet keepi enam märjaks teha. Kallab kolinal. Keeran pudrupriimuse ka kinni ja pressin ennast telki ust võimalikult vähe avades. Panen kuiva särki selga ja viskan siruli. Seljal hakkab hea. Ja siis meenub, et fotokas jäi õue kivile... Käin läbi valge veeseina käsikaudu teed otsides ära ja väänan selle särki ka esikusse välja. Varsti jääb vihm hõredamaks. Kalle tatsab vihmakeep seljas õues ringi ja on seda meelt, et sellise ilmaga polegi muud tarka teha kui märg olla. Kobin ka tagasi õue. Kalle istumisasutus on servani vett täis saanud ja üle jääv vesi niriseb mere poole. Minu homseks jõeläbimiseks kivile kuivama pandud sokkidest tilgub samuti vett. Lootused pudrule pole suuremat väärt,

sest MeelisW kallas viimased pakid põgenedes lihtsalt vette ja lõi tekkinud klimbid kulbiga keerlema. Pudrupaja kaane alla ei taha keegi seetõttu väga kiigata. Ilmselt vaatavad sealt vastu neli-viis kõva kartulit, hea kui koorima ei tule hakata. No mis teha, eks siis koorime. Kaane alt vaatab aga vastu ühtlane ja õige konsistentsiga mass. Sega ainult konservid hulka, raputa krõbesibulat peale ja söö. Äikese tekitatud ülitugev elektriväli oli kõik klimbid ära lõhustanud ja pudru kenasti soojas ka hoidnud.

Olevi telk sai kätte oma esimesed äikeseristsed ja selgus, et see ei pea üldse vett kui uks lahti jätta. Ukse all olnud Kalle magamiskott pidas vett palju paremini kinni, ainult vähekene oli sellest päris läbi imbunud ja koti all olnud püksid märjaks teinud.

Kohalikke marmotte siristab ümber telkide ärevakstegevalt palju. Kas nad just konserve suudavad avada, aga orava kombel toidupaki servast terasid näpata nad kindlasti ei kavatse. Pigem ikka putkavad koos kotiga minema. Kollektiivses ajus sünnib vahva marmotivastane plaan. MeelisW kraabib paja põhjast lusikaga Pudrujääke ja külvab need pada pesema minnes laiali, et marmotte eemale meelitada. Jääb siis loota, et närilised asjast õigesti aru saavad ja pudrurida ka õigest otsast sööma hakkavad.

Õhtul paistab nii all kui üleval saabuvat helge tulevik. Nii võiks jäädagi. Homme läheme siis koos alla hotelli jäetud pandami järgi. Alguses oli plaan, et osa seltskonnast viib eile toodud kraami üles ja teised toovad allajäänu järele. Kuna aga plaan number viis järgi me sellest orust ei lahku, siis pole sellel enam mõtet. Ja toitu mitmesse orgu hajutades on suurem tõenäosus kõik hoopiski marmottidele kaotada. Siinsed elukad ehk saavad enne kõhu täis ja jääb meile ka midagi. Pool üheksa kobime ära telki ja uni tuleb kohe.

11.07.2018, kolmapäev

Teen pimedas silmad lahti. Uni on läinud. Hakkan vähkrema ja Maila ühineb sellega. Kui enam ei viitsi magama jäämiseks pingutada, jääme rahulikult lebama ja sööme ajaviiteks kuivikuid.

Öösel on tunda, kuidas see mutter, mis ala- ja ülakeha koos hoiab, järjest valusamaks muutub. Pööramine on väga vaevaline ja ajab ärkvele. Põlv hakkab ka veel valutama. RAISK. RAISK, RAISK! Pole olemas asendit, kus oleks hea. Uni tuleb alles hommikul.

Uuesti ärkan selle peale, et on väga palav. Kõigepealt sokid jalast ära, siis püksid ja siis ise kotist välja. Ja seda kõike väga aeglaselt. Asendite valik on veelgi ahtamaks jäänud ja püüan seda rikastada käpuli ja niisama kuidagi röötsakil olemisega. Maila kleebib uue plaastri ja veerand tunni pärast saan kuidagi telgist välja tagurdatud. Seismine on vaevaline ja istuda on ka valus. Kohv, puder ja ohtralt põletikuvastase toimega valuvaigistit teevad olemise taas heaks.

Raske on otsustada, kuidas peletada burundukke ja marmotte maha jäetava toidu juurest. Telki ei julge jätta, siis veetaks magamiskott ka pesa vooderdamiseks ära. Lõppeks proovime lahendust, kus bensiinipudelid ja priimused on koos toiduga samas hunnikus kivi all.

Teekonnal alla vaatame korra ka jõe läbimise kohta vasakule kaldale pääsemiseks, aga ilma julgestuseta tundub ikka kahtlane. Läheme parem tuttavat teed mööda. Raudsilla juures on kaks telki inglisekeelsete elanikega. Kohe seejärel tuleb vastu kohalik matkagrupp, kellega ka natuke suhtleme. Eespool on veel kaks vennikest ratastega üles tulnud, sest pärast pidi olema igavesti äge alla sõita. On siiski inimesi, kes tulevikule mõtlevad.

Asfalttee otsas ja selle ääres olevatel platsidel on rahvast juba palju ja vihma hakkab ka kohe sadama. Kotkas on samuti hotelli juurde jälle näha toodud. Mis seal siis ikka, võtame varjualuses paar õlut ja vaatame kui näidatakse. Õigemini, mina vaatan, teised on levi saabumise tõttu mägedest väljunud. Hakkab jälle vihma sadama. MeelisW teeb isegi ühe pika kõne ja annab seejärel üksikasjalise ülevaate oludest, inimestest ja poliitilisest olukorrast. Kui oleme asjad hotelli panipaigast välja toonud ja varjualusesse laiali laotanud, lähevad MeelisW ja Kalle külapeale Kallele paksu mütsi ostma. Paar õlut tundub ka puudu olevat, sest sajab jätkuvalt ja kuhu sa vihmaga ikka siit varju alt hakkad minema.

Ilm ei parane ei peale sööki ega jooki ning asume vihmast teele. Napilt viis minutit peale seda kui oleme seljakotid selga ja keebid peale saanud tuleb päike välja ja hakkab hetkega väga palav. Oleme just silla otsa jõudnud ja ka täna on võimalik valida, kas minna vasakult või paremalt kaldalt. Olev lähebki üle...., ja tuleb tagasi geopeituse aardega. Üles liigume ikka paremal kaldal ja päris hea tempoga. Rusunõlva ees teeme vorsti ja rosinapausi. Rusu on nüüd juba tuttav, ainult üks koht ongi veel pehmelt öeldes ohtlik ja võimalus koos kivipudiga jökke sattuda täiesti reaalne. Suur moreen on siin stabiliseerunud praktiliselt vertikaalse seinana, mille all tormab kohe jõgi. Hommikul tulles olime Maila ja MeelisW-ga tulnud oluliselt kõrgemalt ülevalt ja Olev Kallega alt, nii öelda rada mööda, et võrrelda. Polnud seal üleval ka teab mis hea ja nüüd läheme tagasi ikka alt. Hiilin järsust kohast vaikselt mööda ja midagi kaela ei tõmba. Paar sammu enne lõppu läheb ikka jala alt suur kivi liikuma ja väike laviin sahiseb vette. Taga tulnud MeelisW ja Maila pärast rääkisid elavalt, kuidas suured kivid nende jalgade juurest voolus mööda hõljusid.

Poleeritud kividega tasandikul teeme joogipausi. Maila õhkab glükoosi järele, aga need on kõik fotoka kotis, sest see on ju alati kaelas või seljakoti küljes rippumas. Aga vot just nüüd on see kusagil seljakotis. Abivalmis MeelisW on paari kiire sammuga oma seljakoti juures ja räägib laka all ringi sobrades kui hästi kättesaadavad need dropsid ja muu olulised asjad tal on. Midagi glükoosidropsilaadset aga pihku ei jää ja nii hakkab ta asju välja tõstma. Kui ta juba kolmanda karbi on välja tõmmanud ja seda uuriva pilguga vaatama jääb, sekkub koti

kõrval istuv Olev: „Kas ma saan ehk juhatada? Mis tarvis on?“ Olev oli nimelt tükk aega rahulikult vaadanud ja püüdnud aru saada, mida MeelisW tema kotist otsib ja otsustas nüüd oma abi pakkuda.

Jõuame kohe risti ees oleva jõeni ja otsime üles oma võssa peidetud märjad tossud. Saapad jälle kotti ja vudinal alla jõe äärde. Ainult Olev turnib sandaalid näpus kuni vee piirini, sest sandaalidega olevat järsul nõlval ikka kehva. Kui jökke astume, hakkab sadama jämedat vihma. Teisel pool jõge tuleb juba rahet. MeelisW ja Maila panevad padinal nõlvast üles. Teised panevad jõe ääres kaela sadava olluse meelevaldas saapad jalga ja hakkavad neile järele matkama. Kaua ei tule matkata, sõbrad on keebid selga ajanud ja seisvad nüüd ühes suurema pajupõõsa all „vihmavarjus“. Saapaid jalga panemast ja edasi minemast mõlemad keelduvad – saapad saavad märjaks ja seljakott saab ka märjaks ja siis on väga paha. Seisame natuke aega niisama, vihma käes. Meie saabastes ja vihmariietes ning valmis liikuma, nemad lühikesele särgile peale tõmmatud tilkuvates keepides, paljaste ja punetavate jalgadega, märjad tossud varvaste otsas. Sajab kõvasti. Saades aru, et meie saapaid jalast ära võtta ei kavatse ning vihma käes pikalt seista ja lõdiseda samuti mitte, poeb kumbki koos seljakotiga oma keebi alla ja hakkab seljakotis sobrama ning saapaid jalga panema. Keebi alt kostavad sõnavõttud on lausa pärlid ja kirja pannes oleks mitu järgmist lehekülge näinud välja umbes nii: ****, ***** ***** palun! ***** ***** on ***** ***** *****! Mille **** ***** ***** ***** või? ***** ***** kellegi ***** ja ***** ***** ! jne Kõik võtab aega ja et lõbusam oleks vaatab Kalle välja istumiseks sobiva, nii umbes kuupmeetrise kivi ja tagurdab keepi istumise alla sättides ennast sellel istuma. Kivi va sinder nihutab ennast aga tagurdamissuunast kõrvale ja hetke pärast on Kalle kivi kõrval nõlval maas, pea alaspidi väiksemate kivide vahel. No kiiver oleks siin heinamaal ikka ka oluline asi kaasas kanda, arvame Oleviga juhtunud sekkumata. Keebialused on oma eluga niigi jännis ning ei jaksa hoopiski kaasa tunda.

Kui kogu see komejant läbi saab ja kotid selga võetakse, jääb vihm järele, päike tuleb välja ja hakkab palav. Nüüd tuleb hakata riideid ja keepe jälle ära võtma, saapad võib jalga jätta.

Nii umbes viissada meetrit enne telkideni jõudmist hakkab jälle sadama. Poeme telki ja lihtsalt lebame. Vastu pimedat jääb sadu hõredamaks ja teeme ikka õhtusöögi ära. Enne ööd hakkavad alt paistma kaks lampi. Varsti jõuavad meie juurde kaks väga märga ja väsinud ukrainlast, kes peavad täna veel üleval orus asuva meteojaama juurde laagrisse jõudma. Olid ka käinud pandami järel. Soovime meestele head matka ja läheme ära magama.

12.07.2018, neljapäev

Tark inimene leiab igas päevas midagi õpetlikku, rääkimata siis nädalast. Hommik algab uue matkatarkusega, et kui selg on haige, siis tuleb kangemaid ihuhädasid õiendada õhtul ja mitte jätta seesugust paratamatuse olemust karmilt meelde tuletavat toimingut hommikuks. Seisundis, kus isegi seismine on vaevaline, on akrobaatika kaldsel nõlval valusam kui kuuendat päeva kestev kõhukinnisus. Oleks või see sangata pesumasingi toeks!

Siiski, pole vaja hädaldada. Eilne hommik oli oluliselt hullem. Ei tea, kas hakkab selg ära paranema või on olemas õrn korrelatsioon kantava koti raskusega. Eks homme hommikul saab uuesti tunda. Igatahes plaastreid ja tablette täna veel kokku hoidma ei hakka. Sööme hommikust, joome kohvi ja paikame saapaid. Olev on otsustanud oma teeneliste jalavarjudega veel viimased nädalad koos veeta ja lapib neid nüüd hoolega, et plaan ikka õnnestuks. Saabastel paistab aga kõiksugustes vastikutes kohtades kooserdamisest isu hakkavat täis saama. Maailma näeb ju vaid siis kui härra suvatseb jalavarjud mõnda eriti sügavat veekogu läbides kõrgemale koti külge siduda. Muul ajal on kogu aeg ümberringi tolmu, pori, muda, kivid.

Jagame asjad pandamiks, mis jääb alla ja pandamiks, mis tuleb täna üles viia. Jaa loomulikult teeme plaane. Nii uhkeid radiaale nagu algsed plaanid ette nägid, ma kindlasti teha ei kannata. Sellest oleme üksmeelselt loobunud, sest vales orus olles on seljamure ägenedes väga raske õigesse tagasi saada. Kui selg aga peaks paranema, ja miks ta ei peaks kui päev otsa seljakoti all sooja hoida, siis Kallel on natuke tunne, et läheks ikka Alamedini orgu kaudu välja ja võtaks Tjoplõi Kljutšis sooja vanni. Ajaliselt veel jõuaks.

Aga kõik laabub varsti vana hea nipiga – kui tunnete raskesti kontrollitavat tungi kuhugi minna või midagi higistamapanevat teha – hetke pikali ja lebage. See soov läheb tavaliselt

ilma suuremate tüsistusteta mööda. Me muidugi sellist ravi enestele praegu ei plaani ja Kalle peab rahutuse raskust ilmselt oma peas veel päevi kaasas kandma.

Pandami viimine on ka matkamine, mis sest, et madalamal ja on füüsiliselt kergem kui talvel valmis mõeldud plaanid. Pikad plaanid ei peagi väga sageli paika, isegi lühikesed ei pruugi pidada. Laagrisahmimise ajal matkab meist mööda eilne vanem ukrainlane. Oli otsustanud minna alla õlut jooma. Noored olid tema vihmahoiatust miskiks pidamata üles kurudele tormanud. Tema olevat juba kuuskümmend ja enam ei viitsivat niisuguse ilmaga matkata. Näen silmanurgast kuidas Kalle kõrisõlm reflektorselt liikuma hakkab. Aga pole parata, paar kuud on veel minna, enne kui sellise ilmaga õlut hakkab saama....

Kui maha jääva toidu jälle burundukikindlalt, või noh, mis kindlalt – ainult naftaprojekte ettevaatusabinõuna rakendades, peidetud saame ja oleme valmis üles liikuma, algab äike. Algul mitte eriti tugeva vihmaga, kuid ülesse minekuks ei ole ilm kindlasti sobiv. Norrakate välja mõeldud ja Olevi suuläbi meieni toodud vihmaperiood kestab. Heidame magama ja minul tuleb see väga hästi välja. Kes öösel ei maga ja selga valutab, sellel tuleb päeval magamine väga hästi välja. Vastupidi toimib see reegel muidugi ka, paraku. Kui ärkan, sajab ikka tugevalt. Vahepeal olla muidugi vihm järele jäänud ja julgemad olid söandanud telkidest kaugemale nõlvale jalutama minna. Kõige märjemaks oli saanud MeelisW.

Olev oli pääsenud kergemalt kui oli nõlval sammudega välja mõõtnud õige koha kus lainepikkus on täpselt täisarvukordne ja kus satelliittelefon signaali vastu suudab võtta. Oli selline spetsiifiline koht nõlval nii umbes 7 meetri läbimõõduga ringis.

Niipalju siiski jääb sadu varsti korraks hõredamaks, et poole nelja ajal tekib eeldus naabertelki lõunale minna. Kohvi plaanime ka teha, sest muidu tuleb vastu õhtut uni uuesti peale. Hommikul oli olnud ka kohvikriis, sest ei olnud päris selge kui palju kohvi kaasa sai. Teist tassi seetõttu kellelegi ei antud. Zabroska pakkimine tegi olukorra selgeks. Loomulikult olin planeerinud kaasa rikkalikus koguses kohvi ja asjade ülevaatuse käigus ilmus välja veel kolm pakki lisaks käibeolevale neljandale. Sellega oli kriis vähemalt matka lõpuni meie meelest ületatud. Tegelikkus kujuneb muidugi natuke teistsuguseks. Välja ilmunud pakid sai hommikul pandamitesse ära pakitud ja nüüd on see poolik pakk ka kadunud. Hakkame otsima. Telgi tagant seljakotti välja tõstes plötsatab see maad puudutades pahaendeliselt. No muidugi! Kott pidi ju kohe selga minema, mitte telgi alla saama. Ja nüüd oli see ligumärg nii et polstri švammist võis vett niristada. Päev otsa kestnud sadu oli teed mööda alla voolates leidnud tee meie telgi alla. Küljealune kile päästis hullemast, aga kott oli nüüd kilodes raskem. Sellel matkal elame kriisist kriisini. Vähemalt kohvi leidsime kätte.

Peale kohvijoomist läheme Golubevi liustikult tulevat oja uudistama, et kuidas sealt üle saada. Ojast on paar võdisevat palki üle pandud ning Kalle ja MeelisW panevad padinal teisele kaldale. Teistel hakkab põlv värisema, mis resonantsis purde võngetega teeb neil ülepääsu võimatuks. Seljakotiga oleks see kõik veelgi põnevam. Jalutame ülesvoolu, lootes leida sellist ületuskohta, kus jalgealune ei võbise. Tossud-sandaalid on nagunii märjad. Sellist sobivat kohta, kuhu julgeks ilma kõieta sisse minna aga ei ole. No siis on mõistlikum juba see kõiejupp purde juurde käsipuuks panna, MeelisW ja Kalle jooksevad sealt nagunii silmad kinni edasi-tagasi üle. Alla purde juurde tagasi ukerdades märkan, et fotokas ripub kaelas, aga kotti ümber pole. Olen voolava vee maagiast lummatuna selle kuhugi poetanud. Kindlasti on see olnud suur ja teistest millegi poolest ilmselgelt eristuv suur kivi, aga praegu on selliste tunnustega kive ümberringi kümneid. Ja ühegi otsas pole fotoka kotti, milles on kõik varupatareid. Asjad peavad olema külge seotud ja midagi ei tohi käest ära panna. Ma ju tean seda küll, aga nagu ikka peab elu vahel ka ilmselgeid tõdesid sulle meelde tuletama. Kott lebabki kivi otsas, mis toestab purde palke alaveepoolses küljes. Selliseid kive on selle oja ääres tõesti ainult üks. Kalle ja MeelisW on vahepeal rada mööda ülespoole kõndinud, aga midagi erilist pole rohkem näinud. Tavaline rada. Kalle tasakaal selle võdiseva purdekese ületamisel on ikka kadestamisväärne. MeelisW pakub võimalust ületustehnikat jälgida palju pikemalt. Kalle selgitab oma võimeid hiljuti kogetud asendivertigoga, mille käigus nähtav maailm ennast püsti tõusmisel üheksakümmend kraadi pööras. Visualiseerituna nägevat see välja nagu ulmefilmides, kus kangelased ühest, see tähendab siis antud juhul horisontaalsest maailmast teise, antud juhul siis vertikaalsesse, käivad ning nende saabumise ja lahkumisega kaasnevad tohutud üleelamised. Nüüd kui sisekõrvas oleva tasakaaluelundi poolringkanalis

aastakümnete jooksul tekkinud sade meedikute poolt seitsemebaarise vaakumimuga on eemaldatud, on tasakaal nagu viieteistaastasel, kes teab täpselt, et tal on veel vähemalt viis või kuus elu järel. Kusjuures sade pidi veel olema NASA laboris jätkueksperimentiis ja uuritakse selle päritolu, sest Eesti labor ei suutnud neis tuvastada tavapäraseid kaltsiumkarbonaadi kristalle. „Siin purde peal võiks isegi ühe jala peal seljakotiga kükke teha“, lubab ta. No eks homme siis meestega teeme siin purde peal kükke ka ja Maila võtab üles.

Laagris teeme õhtusöögi ja tee ning napilt jõuame söödud kui langevad esimesed piisad ja lajatab äike.

13.07.2018, reede

Kes päeval magab, see on öösel üleva ja valutab seda, mis parasjagu juhtub sellel ööl haige olema. Tegelikult hakkab juba natuke vaheldust igatsema nende valutavate kohtade osas. Jube tüütu on kui üks ja sama koht juba nädal otsa tundeid tekitab. Igatahes ärkan Olevi röögatuse peale „Kohvi on valmis!“ . Matkaletikkuvate keskealiste meeste puhul on tegelikult obligatoorne, et nendega oleks kaasas erivajadustega inimestega ümber käima koolitatud naised. Või vähemalt üks naine. Tahaks kohvi küll, ega enne peab Maila telki tagasi tulema, vana plaastri maha võtma, siis uue peale panna ja siis tuleb veel oodata vähemalt veerand tundi, et liikuma pääseks. Karjun kõva häälega ja vähem kui poole tunni pärast saangi kivi otsas istudes nüüd juba natuke jahtunud kohvi juua.

Teised hakkavad ka matkaga kohanema. Kodus laulab Kalle ainult päeval, aga matkal kui vaim puhkab ja enesetunne heaks muutub, keeb spontaansus ka öösiti üle ääre. Ega see kaugele kosta, aga telginaabritega on vahel seletamist. Nüüd selgitabki Kalle kohvijoomise taustal, et samal ajal kui MeelisW ärkas „uu“ heli peale, nägi ta unes end laulvat. Olles Olevi ja Mailaga väga muusikakauged, uurime lugupeetud interpretidelt, et kas seda undamist meenutavat häält võikski pidada heli ürgolemuseks olemus, muusika algeks?

Saapad pakime Olevi ja Mailaga ikkagi seljakotti ja läheme tossudes oja vaatama. See on öösel veelgi jõudu kogunud ja eile ületamiseks vaadatud rahulik koht on nüüd vähemalt vööni veega auk. MeelisW ja Kalle panevad jälle otse üle purde ja seavad teisel pool auku fotokad valmis. No ei kisu kuidagi suplema praegu, ja edevust ka eriti pole. Lontsime purde juurde tagasi.

Aju on samasuguses uneseisundis nagu eile ja ei saa aru, kuidas peaks tasakaalu hoidma. Kalle näitab siis, kuidas kükid purdel käivad ja viib supelsakste kotid üle. Meie küünte jäljed, mis tossu tallast läbi surutakse, jätavad palkidesse koledad narmendavad jäljed.

Mingil hetkel saab org moreeni täiesti täis ja muidu aukartust äratav jõgi niriseb kusagil sügaval kivide all. Jõe säng on nagu tavaline moreenivall mida mööda jalutada. Teisel pool jõge vaheldub mägisoo kauni alpiaasaga ja varsti jõuame lagunenenud meteojaama juurde, kus ukrainlasel motivatsioon otsa sai.

Tõuseme kuni liustiku otsani, kust praktiliselt lakkamatult pudeneb kive. Siit otse küll ei lähe. Liigume mööda liustiku servas olevat moreenivalli poolenisti mattunud buldooserini. Kunagi suusabaasi aegadel hoidis see masin siin teid lahti ja vedas kraami, kuni viimane hoolimatu traktorist selle järjekordsel kevadel valesse kohta parkis ja koos masina hukuga ka suusakeskuse pankrotti viis. Või siis eksiti lihtsa reegli „üheksa korda mööda ja üks kord lõika“ vastu. Nõlvadel, mille jalamilt toetus ära hõõveldatakse, on kalduvus kaela tulla.

Praeguseks on liustiku peal vähemalt viis meetrit moreeni ja üleval liikudes ilmselt ei aimagi enam jää olemasolu madalamates kihtides. Meil on aga sinna üles vaja kõigepealt saada. Moreenivall on vähemalt kolmkümmend meetrit kõrge ja jalam piiratud saunasuuruste rahnudega. Nõlv on selline konglomeraadilaadne pudisev ollus, mis veega küllastudes „ellu ärkab“. Turnime üles kahte erinevat teed pidi. Üleval kohtume Piiterist pärit noorte matkajatega. Siinmail kohtudes on seltskond kvalifitseeritav „zempljakkideks“, keda on tõesti

rõõm näha. Tõuseme edasi. Alpiaasad lähevad järjest kaunimaks, aga tasast ala telkimiseks pole. Aga nii suurt ja liigirikast kiviktaimlat ei ole me veel keegi näinud, kõik õitseb! Varsti jõuame lumele. Pole see lumi siin üleval pehme ühti, nagu Piiterlased kurtsid. Annab ikka astmeid tampida. Ilma kassideta on siin ikka libe ja liikuma minekul oleks pikk liug kividesse. Jõuame üles järve äärde, mis on seda altpoolt piirava moreenivalliga tasa ja voolab väikese ojana lume alla. Järve kaldal pisut kõrgemal ülevoolust on telgiplatsid. Kohti on siin oma seitse-kaheksa ja kõik on tühjad. No vast ei teki siin kõrgel defitsiiti. Sööme lõunat ja hakkame rahesajus kotte tühjaks tõstma. Suured kivid pakuvad kraamile head varju. Rahe on parem kui vihm, ei tee märjaks. Külma hakkab ikkagi.

Tatsame üle lumenõlva alla tagasi. Rahe muutub lõrtsiks ja allpool vihmaks. Nagu eelmised päevad, sadu algab kell 12, siis väike vahe, siis jälle paar tundi vihma ja siis jälle väike vahe. Mägisoo servas tuleb päike välja. Kogu aeg on vaja riidesse panna või vammust maha koorida. Kogu aeg on kas palav, märg või külm. Purde juurde jõudes on kõigil aju üles ärganud ja purre ületatakse peatumata ja rivisammul. Meist kaugemal ja madalamal on tee peale telke juurde tekkinud, aga suhtlemiseks on nad liiga kaugel. Jätakuvalt sajab, ei saja, sajab, ei saja. Pikim kuiv periood asjade kuivatamiseks on pool tundi, siis hakkab jälle pihta. Närime ära Kalle seakõrva krõpsud, mida tänane käik üleval hõredas õhus väärindanud oli. Õlu on ja ka jääb kolme tunni tee kaugusele. Lepime kokku, et edaspidi olema alati graafikus

olenemata sellest, kus me parasjagu oleme ja poeme ära telki. Maila luukere on tänasest käigust vigisema hakanud, aga plaasterdamiseks ei ole põhjust, Või õigemini ei oska täpselt lokaliseerida, kuhu see plaaster panna tuleks.

Kui uuesti ärkame, siis ei saja, Veel. Peale laagri läbiotsimist õhtusöögipakki ei leita. Ilmselt on see siis saanud ülesviidud pandamisse. Hommikusöök on ka kadunud. Arvepidamine on keerulistes ilmoludes siiski sassi läinud ja nüüd on õhtusöögiks asendust vaja. Valikus on, kas süüa õhtuks sama suuruse ja kõverusega makaronid, mis olid hommikul või jätta need homseks ja süüa täna vahelduse mõttes spiraalmakarone. Otsustame vahelduse kasuks. Paneme makaronid keema ja teevee üles. Teevesi aga tõrgub ja priimus kustub korduvalt ära. MeelisW pumpab leigeks läinud veega paja all olevasse priimuse pudelisse õhku regulaarselt juurde süütab selle jälle ja jälle põlema. Õhk ikka ei põle, ka siis mitte kui seda suure surve all lasta läbi pudeli, millele on „bensiin“ peale kirjutatud. Liiatigi annab kohalik bensiin põlemisel düüsi serva väävli ja roostesegu värvi sademe, mis vaikselt hubiseva leegi ka täis pudeli korral ära kustutab. Olev kõrval seisva soojusülekandespetsialistina arvab, et edasi pole mõtet proovida. Parem on pudelisse ikka bensiin sisse panna, siis põleb paremini. Väike probleem selle arvamuse aktsepteerimisega siiski on. Tundub, et kogu bensiin on üles saanud, igatahes telkides seda pole. Oot, aga burundukkide peletamiseks sai ju ka nõlvale kivi alla üks pudel viidud? Ongi üks pudel ikka konservide ja kuivikute vahele kaitseks jäänud.

Kõik aga võtab aega ja valmis saab vaid tee, millele jõuame esimeste piiskade kukkudes kaitseks sortsu piirituste peale valada.

Alt lähenenud äike on kohal kogu hiilguses, põgeneme telkidesse. MeelisW saab joostes veel põleva priimuse koos makaronipajaga kaasa haarata, aga Olev teda põleva priimusega telki ei lase. Kui vihm pisut hõredamaks jääb, sööstame sööginõusid kaas haarates naabrite juurde. Kuidagi on juhtunud nii, et kõik nõud on meie telki sattunud, Äike on vahepeal leigeks muutunud vees ligunevad makaronid söödavaks muutnud. Elekter toimib nii kartulite kui makaronide puhul, niisiis. Toit on aga äärmiselt vürtsikas ja pikantse maitsega. Kalle leiab peagi üles ka omapärase maitse põhjuse kui miski, mis hamba all katki ei taha minna, suureks kitiinkestaga põrnikaks osutub. Ega siin poolpimedas enne aru ei saa kui hambaga järgi katsud. Et piiritusega tee on kõigil vere käima löönud, kannatab märjad riided selga kuivama panna. Kõik märjad asjad muidugi selga ei mahu ja nii tehakse märgadest sokkidest Olevi telgi keskele suur kuhi ja hoitakse käsi selle kohal. Kõige peopesadest õhkub intensiivset soojust ja tuleb olla ettevaatlik, et midagi üle ei kuivata.

Õhtuhämaruses tekib veel väike vihmavaba aken, et leige tee üles soojendada ning kivi otsas istudes ilmast ja sellega kaasnevatest nähtustest rääkida - meie telgi alt läbi voolav oja voolab naabrite telgi alla, aga välja ta sealt ei tule...

14.07.2018, laupäev

Hommik on juba söögi ajal murelik. Biškeki kohal on suur must pilv ja see liigub kardinat järel lohistades täpselt meie poole. Ei ole nii, et mida varem sadama hakkab, seda varem lõpeb ära. On nii, et mida varem sadu algab, seda rohkem jõuab sadada. Selle seaduspära oleme eelmistel päevadel ära otsustanud. See pilv meieni siiski ei jõua, sest veel on siin olemas seaduspära, et mida kaugemalt pilv tulema hakkab, seda varem ta ära pöörab. Tuul on hakanud puhuma piki ahelikku ja see konkreetne õhumass ei jõua isegi mitte mägedeni välja enne kui 45 kraadi suunda muudab. Küsimuseks jääb aga, miks peaks tuul üldse piki ahelikku puhuma?

Alumine laager asutab end tõusule Golubevi liustikule ja varsti on nõlv värvilisi täpikesi täis. Viskame tassi põhjas oleva kohvipaksu üle õla ja hakkame ka pakkima. Kõik on juba rutiin – maha jääv nodi kotti, kott kivi alla ja poolik bensiinipudel koti suu juurde valvesse. Nutikad marmotid tahavad ju kõige pealt koti suud avada, mitte koti põhja auku närida. Rumalaid vandaalburundukke see muidugi ei pea, need panevad bensiini põlema ja kükitavad siis tühja kõhuga lõkke ääres.

Oja ületus tuleb nüüd juba kõigil ka täis kotiga välja. Sadama hakkab seekord varem, kell 11. Seisame ühe järsema moreenivalli harja varjus suurema hoo ära, aga oodata pole midagi.

Kõnnime sajus edasi ja arutame selle üle, kas tänases päevas midagi ilusat ka tulemas on. Kalle püüab tuju üleval hoida rääkides, et neutrontähtede lagunemisel pidi kulda sadama. No tõeline idamaale kohane muinasjutt! Kui uurin, et mida siis sajab elektron- ja prootontähtedest, haarab Kalle kahe käega peast ja karjatab nii, et mäed vastu kajavad „Neid pole olemas, neist tekkiski neutrontäht!“ Hüva, hüva. Pole vaja laviine esile kutsuda, mäed on inimesi praegu täis. Saame ikka teemat edasi arendada, sest minu loogika ütleb neid elektron- ja prootontähti olema palju rohkem kui neutrontähti ja nendest peab ka ju midagi saama. Ja miks nad ei võiks ka lagunedes

kullavihma esile kutsuda. Kasvõi sellist peenemat, mis maapinnal peeneteraliseks liivaks konsolideerub. Kui kana ära hautada ja riis ära hautada, on nad ju ikka eraldi olemas ja söödavad. Ja kui nad kokku segada, siis on tulemuseks riisihautis, mis kaalub täpselt sama palju kui kumbki ollus eraldi.... Eile olime Maila poolt liblikatest tehtud pildi suurendusel avastanud, et nende tiibadel on udusuled. Kas tõesti on bioloogid selle detaili kaasajal nähtavasse mikromaailma süvenedes kahe silma vahele jätnud? Seoses hautatud kanaga turgatab pähe revolutsiooniline avastus, mis annab vastuse iidsele eksistentsiaalsele küsimusele, et kas enne oli muna või kana. Liblikas! Loomulikult liblikas! Ka liblikas ju muneb, mis tähendab, et tegemist on kana eellasega. Ja liblikas mõjutab ju jätkuvalt ja igapäevaselt kogu maakeeral toimuvaid protsesse oma tiivalöökidega. Kana lehvitagu tiibu palju taha, midagi ei muutu. Kõrgus koos seljakoti kaaluga tihedas vihmäs mõjub...

Kallel töötab aga pea järgmise reisi eelarve kallal edasi. „Maa tuumas ongi seetõttu palju kulda“ teatab Kalle kindlalt. Paraku toovat vulkaanid üles ainult kergemat materjali nagu väävel ja räni. „No ei ole need väävli ja räni varud seal tuumas nii lõpmatud midagi. Kui need otsa saavad, hakkavad vulkaanid ka kulda alt üles tooma ja üle maapinna laiali pritsima. Natuke on veel oodata vaja“, lohutan kaaslast. Sjab, raisk. Otse näkku! Liustiku ots laguneb korralikult, suuri kive ja peenemat putru tuleb suurte laviinidena.

Eilsed jäljed lumel on veel alles ja astmete löömine läheb eilsega võrreldes päris palju leebemalt. Vihm on lume läbi leotanud ja vähemalt selles osas soosib ilm meie teekonda jätkuvalt. Kui üles jõuame, peletame lendu kaks apolloliblikat. Ilmselgelt segasime nende

romantilist pärastlõunat. Viskame kotid maha ja kurvastan kõiki konstateeringuga, et „teper pivo uze daleko“. Mispeale patsutab Maila optimistlikult oma seljakotti ja märgib rõõmsalt: „A vot vodka zdes rjadom“.

Vihm on järele jäänud ja telgid saame kuivas üles. Teeme lõuna kõrvale ära eileõhtuse kisselli. Järgi on ka ploome ja neid häid siniseid rosinaid. Vot need on kohaliku kaubandusvõrgu pärlid! Hakkab jälle sadama. Magame, ärkame, sajab. Magame, ärkame, sajab. Magame, ärkame, sajab..... Enne ööd lipsan ikka korra telgist välja, lihtsalt peab. Saan korralikult märjaks. Öhtusööök lükkub homsesse edasi.

15.07.2018, pühapäev

Ärkame kell seitse. Ei saja, aga lubab. Meie kohale on just jõudmas suur must pilv. Päike on kusagil kaugel orus ja siit pole teda näha. Peale teist tassi kohvi olukord paraneb. Olev jääb üksi saapaid kuivatama ja viimasest paranduskorrast saapasse ära murdunud nõela otsima. Kiht „Meindli“ vaha läheb ka goretexile peale, vett veel paremini läbi laskma need seetõttu kindlasti ei hakka. Teised lähevad vaatama, mis kõrval oleva mäe nurga taga on. Pisukese jalutuskäigu pärast ilmneb, et mägi mille nölval plaanisime ribile turmida on hoopis ovaalne ja nelja tunni pärast jõuame ringiga ümber mäe tagasi koju. Aga, kõigest ikka järjekorras. Retk ei olnud ju üldsegi sündmustevaene. Laagrist tõuseme mööda moreeni ja vaated suusabaasile avarduvad aegamööda. Ees oleval ahelikuharjal ajab tuul ikka pilvi piki ahelikku, aga need ei tilgu vett välja. Ohtralt tehakse pilte kõiksugustest õitest selle pärast, et need on ilusad.

Ja kui mõni õis kasvab kummalise koha peal, siis tehakse temast pilti selle pärast, et ta sellise kummalise koha peal kasvab. Neli-viis meetrit fotokunsti pärast mööda seina üles ronida pole ju midagi tülikat ometigi. Muidu tehakse pilti lihtsalt sellepärast, et õis on kollane, helesinine, valge, tumesinine, väike kollane, suur kollane, väike lilla, suur lilla.... Edelveissid on siin väga rasvased ja kõik kohad on neid täis. Pole ruumi astudagi! Veel kõrgemal paistab veel ilusam lilleke ja MeelisW teevad Kallega selle juurde nädisronimise. Nädis demonstreerib seda, kuidas ei tohi väga pudisevat kaljut ronida – ilma kiivrita, ilma julgustusega...

Siis läheme edasi, et vaadata, mida näidatakse järgmise nurga taga. Seal avaneb tulekuvääriline vaade väikesele lumesulavee järvele, taustal on laviinidega nõlvad. Ees paistab natuke kõrgem hari, milleni viib minu meelest suhteliselt hea käidavusega moreeninõlv. MeelisW ja Kalle panevad kohe minema. Me turnime Mailaga rahulikult järele, kuigi Maila soovib konstateerivat küsimust „Oli ju hea mõte siia tulla“ varsti mitte enam korrata. Kui aga

kõrgemal avaneb vaade ka ülemisele järvele, läheb meelest isegi see, et varsti peame seda moreeni mööda ehk laskuma. Nagu Jökulsarlon, ainult suured rataslaevad ei mahu sõitma, kui Hugo Bossi disainitud kummipaad ehk ja sedagi väarikale veesõidukile mittekohases kruisivas tempos.

Alla tuleme mööda vedelat lumenõlva, kuhu on võimalik vööni sisse vajuda. Ja paraku on need kohad bambuskepikeste külge seotud punaste hoiatuslindikestega tähistamata. Kaugelt vaadates tundub MeelisW mitu korda lihtsalt märjal lumel istet võtnud olevat. Oleme viimaks Piiterlaste pehme lume üles leidnud. Ühesõnaga, tavaline üllatusterohke lumega kaetud moreen. Ühes kohas vajub Kalle nii õnnetult, et püksid on puruks ja viis sentimeetrit põlve takkpihta. Õnneks ei midagi nii hullu, mida niidi, nõela ja plaastriga ravida ei saaks.

Seljakotitäis vihmakeepe, mida olin pool päeva kaasas vedanud jäi kasutamata, kuigi teisel pool oli järvel vihmäsäbru korralik ja siinpool ka ikka tibutas. Peaaheliku hari aga hoidis ikka niipalju pilve kinni, et lima üle aheliku vajuda ei suutnud. Nii saigi tehtud ring ümber mäe, millele vanadel kaartidel polnud nime antud, kuid mis uuematel kaartidel on nimetatud Mailashi mäeks. Kasutatakse ka nimekuju Meelashi. Mõnedel vähelevinud kaartidel on selle nimeks märgitud ka Kallashi. Tavaliselt on nendel kaartidel ka piirkonna kõrgeim tipp „Pjanõje gusaarõ“ märgitud nimega „Pik sovetskih ofitserov“

All oli Olev just teekeetmise lõpetanud ja hommikuse pudru sõime ka lõuna juurde ära. Hommikul ei saanud putru teha, sest eileõhtune makaron jäi ju söömata.

Enne minekut panime osa riideid jõkke likku. Olev oli need aja viiteks vahepeal välja kuivama tõstnud ja nüüd sai seljas olnud alumine kiht jõkke viidud. Osa sai isegi seebiste käte vahelt läbi lastud. Hommikul pestud pesu kannatas juba seljas edasi kuivatada, sest see polnud kuigivõrd märjem seljas olevast. Ilm kiskus isegi nii mõnusaks, et mitmeil meist tekkis mõte ennast pesta. Pühapäev ikkagi. Olev ja MeelisW viskasid ennast peale sööki kohe telki. Kalle istus alguses niisama kivi peal ja nautis asendivahetust. Ikkagi olevat hea kui ei pea kogu aeg lamama, mispeale seltskond telgis oponeerib, et pole sellel lamamisel viga midagi. Arutelu viib selleni, et istumine on enamusele inimkonnast ikka väga ebaharilik ja tavatu tegevus, mille jaoks inimkeha mitte kohandunud pole. Sellepärast ongi istuvatel inimestel kõigil seljad haiged. Kalle silmitseb mind veel pisut ja poeb siis ka ära telki lamama. Mis seal's ikka, eks kui võimalik, siis jalutame õues. Kui ilm ei luba, siis puhkame telgis pikutades.

Meie telkkond käib aga hoolikalt pesus ära. Tegelikult pole häda midagi, õhk on pluss 3, vesi pluss kaks. Teinekord tuleb paksu sooja voodriga kummikindad kaas võtta, siis ei hakka pestes käed külmetama. Peale pesu jääb meie telgis „mountain fresh“ hõngu märgatavalt vähemaks.

Õhtupoole vaatame kaarti. Teeme õhtusöögieelse tee lõunast jäänud juustuga ja naudime sooja päikest. Hommikul oli päeva suhtes mõõdukas pessimism. Praeguseks on homse suhtes saabunud ettevaatlik optimism ja plaan tõusta Širooki tipule. „Seal, läänes see meie homme eesmärk ongi“ osutab MeelisW kellal 270 kraadi peale. Pistan pastaka otsa koha peale, kus kellal on kirjutatud „W“ täht ja see pole üldsegi seal kus number 270. Väidan, et lääts on hoopis seal. Väike segadus kellaomaniku peas ja ootamatult õnnestubki täht ja number kohakuti keerata. Sellist asetust polevat selle kella puhul veel kunagi olnud. „Varasemalt see ketas ei liikunud“, väidab ta. Nii, nüüd kui ilmakaared on kokku lepitud, saame matkama hakata ka mujal kui ümber mäe. Kalle on oma kella vaadates ka suunaga päri.

Täna siis tulid samuti ära nii poolekolmene kui pooleüheksane vihm, mõlemal vormitäiteks mõned piisad. Hommikune poolekaheteistkümnene jääb üldse ära. Kui telki ronime, hakkab ikkagi sadama. Väga intensiivne sadu ei ole ja äike on täna üldse ära jäänud. Kuigi õhurõhk pole tõusnud ja madalrõhkkond kestab, on sajuks saadaolev vesi vist lihtsalt otsa lõppemas.

16.07.2018, esmaspäev

Naabertelk ärkab kell viis. Meie Mailaga lebame kuni kohvile kutsutakse. Taevas on pilves ja puhub külm tuul. Pole suurem asi piknikuilm. Minema saame laagrist alles kell kaheksa. Mingite asjade tegemine võtab arusaamatus koguses aega, kusjuures isegi laagrit polnud vaja kokku panna ja kaasa võtta. Lihtsalt tuli kohvi ära juua, võtta kassid, kirka, panna jope seljakotti ja minema hakata. Ukerdame üle järve väljavoolu ja sealt edasi järve sissevooluni ehk siis ülemise järve väljavooluni, mis asub ca 20 m kõrgemal. Kallas on paras moreenirüsi. Teisel pool ülemist järve läheme ära lumele. Algav liustik on kinnine, aga pragudeta. Nii lihtsalt otsustame. Köies ei kõnni ja kassid panema ka alles poole kurutõusu peal jalga.

Kõige vastikum on keskel suurte kividega moreenivalli lähedal, kus lumi ei kannu ja korduvalt õnnestub istmikuni sisse vajuda. See on nii lustlik, et võtab Kallel kohe laulu lahti. Sellise ajaloolis-heroilise, mis kirjeldab, kuidas pulle opereeritakse. Põlv on tal kokku

kasvanud ja täna õhtuks valutavad Kallel ilmselt hoopis muud kohad. MeelisW isegi lõhub oma bahilli ja püksisääre ühes läbivajumises ära. Kurutõusu alguses läheb paremaks. Kõva, laviinist silutud lumenõlv läheb kurule välja ja võrreldes kirjeldustega on ikka hoopis teine pilt. Ei mingit moreeni. Ja nii algabki esimene ilma vihmajärgi ja täiesti päikesepaisteline matkapäev. Asanalijevi kurult otse alla minna on

vastik moreenipudi, mis liigub. Meie tegelikult alla ei tahagi, vaid tahame Širookaja kurule, et sealt tippu minna. Komberdame mööda liikuvat moreeni tavarajalt kõrvale ja see viib meid nagu liftiga natuke madalamale kui kurasadul. Kiire traavers mööda lumenõlva kurule, pulk müslit põske ja siis jooksupärg Širookaja tippu. Vaated on uhked, tipust alla läheb peaaegu kilomeeter sein. Tuurikirja järgi käidi siin tipus viimati 1976. aastal ja siis võeti kaasa kiri, mis oli jäetud 1953. aastal!

Teisel pool kuru asuval harjal identifitseerime Frunze kuruks meie praegusest tipust kõrgemal asuva sadula. Olev on gepsu kuru koordinaadid ka pannud ja kõik klapib. Laskume tagasi Širookaja kurule ja teeme pikema lõuna. Siis alustame tõusu Frunzele. Lumi on parajalt sula ja läbi ei vaju enne kui alles päris üleval. Mine või käpakil edasi. Kurul on vähemalt 10 meetri kõrgune karniis ja sealt küll alla ei saa. Kakerdame ja ukerdame piki harja edasi- tagasi. Pilt pole üldse see, mis fotodel ja kirjeldustes lubatud. Ja kõrgus ka mitte kui kõiksuguseid kaasatöötavaid elektroonilisi vidinaid uskuda. MeelisW käib veel korra natuke karniisi poole vaatamas, aga kaugele ei julge lumes sumada. Mine sa tea, kuidas nad selle siia ehitanud on. Võtame koos MeelisW-ga kassid ära ja ronime mööda kaljuharja ülespoole. Sealt on ilus alla mineku tee näha. Ühe köiega saab moreenisele ribile ära laskuda ja sealt edasi lähevad juba lumised kuluaarid kahele poole, mis on laviinidest ilusasti puhtaks nühitud. Tegelikult saaks sinna moreenile ilmselt ka ilma köieta, aga nagu teiselt poolt tõusmine näitas, ei ole sugugi selge kui sügavale selline järsul nõlval lumme sukeldumine võib välja viia. Üleval on ka hulgaliselt lahtisi kive ootel, pakatades soovist seda moreenist ribi, mis lume sulades ilmselt lihtsalt järsunõlvaliseks moreenivalliks osutub, täiendada. Igatahes hiilin esimesena vaikselt köies üle lume moreenile ja teised kohe krabinal järgi. MeelisW tuleb viimasena küll ilma köieta, aga siis on lumeolud juba selged ja jäme kindel rada ette trambitud. Paneme jälle kassid alla ja hakkame kolmes taktis mööda kuluaari laskuma. Lumi on parajalt pehme ja minek mõnus. Jäise lumega oleks siit alla saamisega tükk tegu, minekut on vähemalt 400 m. Natuke läheme ikka valesti. Keset kuluaari on veel omakorda ca 1,5 meetri sügavune järskude servadega vagu, mis all suubub moreenivalli ja surub meid üha kitsamale lumeribale moreeni ja vao vahel kokku. Turnime läbi vao uuesti laiemale lumeribale tagasi. Ainult Kalle jääb

moreenivalli serva lootes, et allpool kannatab juba ka moreenivallil laskuda. Saabki. Viimaks oleme niipalju all, et saab näo liikumissunda pöörata.

Edasi on juba kuni ülemise järveni mõnus astumine allamäge. Proovime veel otsemini lõigata, aga satume väga järsule nõlvale ja tuleb tagasi ülespoole minna. Ja see tagasimineki on seda väärt, sest Olev ja MeelisW avastavad lumeleopardi jäljed, mis lõhna järgi otsustades on täiesti värsked. Edasi on ainult laskumine mööda järvede kallast ja peale kividelt üle oja hüplemist oleme ca kell seitse kodus. Stronniga kakao on peale sellist päeva väga super jook. Kontrollime veel aruande piltidelt üle – kohe üldse pole see Frunze kuru, kus käidud sai. Sellist kohta nagu piltidel näidatakse, seal ahelikul polnudki.

Ümbrus hakkab udusse mattuma. Algul tekib selline kõrge viirg, mis katab üleval kõik tipud, siis kogu harja ja viimaks jääb ainult väike kolmnurkne auk, millest päike läbi paistma hakkab nagu näidatakse alla orgu prožektoriga valgust. Sellele ilule järgneb igaõhtune vihm ja siis mattub juba kõik ühtlaselt uttu, jättes nähtavuseks mitte rohkem kui 20 meetrit. Tuled on kustunud ja päev on sellega läbi.

17.07.2018, teisipäev

Maila uurib ärgates, et mis ilm on ja kas on soe. Pead ta igaks juhuks magamiskotist välja ei pista. Kiikan ukse vahelt järvele. On küll soe, suur jääpank, mis eile õhtuks järve väljavoolul olevasse kivitänavi kinni purjetas, on ära sulanud. Sööme hommikust, joome topeltkohvi ja siis vupsti telki tagasi. Ärkan vihmabina peale, see olevat täna hommikul juba teine. Varsti hakkab telgis aga kole palav – päike on ennast ilmutanud, aga seda piina ei pakuta mitte kauaks. Varsti sajab edasi. Peame puhkepäeva ja mängime laevade pommitamist. Aga mitte ruudulisele lehel ristikesi tehes, vaid aktiivselt olusid ja kaasaveetud varustust kasutades. Laevadeks olevad jääpangad on jääpuuride abil mängurite koe otsas liigutatavad ja teise käega siis püütakse suurte kivitakudega konkurendi alust niipalju ära peenestada, et jääpuur vee alla vajuks. Siis on laev põhjas. Väljas on tõeliselt vastik ilm, sajab kõiki võimalikke sademeid ja kui vahet peab, siis lööb telgi hetkega pilvealuse päikesega

väljakannatamatult kuumaks. peal. Õige pea saavad suured kivid telgi ümbrusest nii otsa, et uksest välja küünitades neid enam kätte saada ei õnnestu. Pole parata, paneme keebid selga ja puhkame õues edasi. Kui pangad on kildudeks pommitatud, teeb naabertelk ettepaneku midagi soojemat selga panna ja midagi vihmakindlat kaas võtta ning minna üles järvede äärde lõunale. Kokkuvõtlikult kõlas see umbes nii, et paneme ennast soojalt riidesse ja teeme ennast siis märjaks. „Sellise ilmaga telgist eemale minna on oma tervise suhtes täiesti vastutustundetu“, arvan ma ja proovin telgi taga päikest võtma hakata. Üle minuti seda teha ei saa ja enamus päikeseviivust kulub enese lahti riietamisele. Teeme kohapeal lõuna koos topeltkohviga ja kobime telki. Enne veel toon vihmajärgi söögikivi tagant kotist kuivikud ja hommikul söömata jäänud batoonid, mida saab teise telki pikalt kestva vihma korral jagada. Kui inimene liigub, siis ei lähe kõht tühjaks, sest energiat saab naha vahelt. Lebedes aga ainevahetus soikub ja tekib magamist segav nälg. Vägisi tundub jälle minevat nii, et kes päeval ära magab, see ei pea öösel enam magama. Vihmasabin mõjub aga nii rahustavalt ja uinutavalt.

Sajab, ei saja, päike paistab, ei paista, sajab, paistab, sajab, paistab, ei saja.... Sisuliselt magame kella neljani.

Õhtupoolikul siiski teeme väikese jalutuskäigu teisele poole jõge olevale nõlvale eesmärgiga minna kõrgemal oleva järve äärde lutsu viskama. Kui minekuvalmis saame, kattub kogu teekond paksu uduga, või siis pilvega ja mingit nõlva pole enam. Maapinna kalde järgi on siiski võimalik jälgida, et teekond viiks ülesmäge. Kui maapind enam-vähem horisontaalseks pöördub, seisame kuni silmapiirini ulatuval priimulalagendikul. Sekka on istutatud mõned pääsusilmad, moonid ja loomulikult alpi jäneskäpad. Isegi minu muidu üsnagi tundetus ninas tekib aisting. Tõeline mägioaas oma kivi-lume triibulise lilleväljaga. Istume ja naudime seda koduses vaatepiiratuses, ainult selle vahega, et praegu on silmapiiri hall, meil on see juulis tavaliselt roheline. Aga lutsu läheme ikka viskama. Ülemine järv on ilusa kruusase-liivase põhjaga ja kui poleks vastik jope ja mütsi ilm, siis ujuks küll. Sellise päikesega nagu eile näidati, kohe kindlasti.

Lutsu asemel saab kahjuks ainult sulpsu visata. See siin pole mingi kodune ümarate kivikestega rand. Kohalikud kivid on ikka konkreetsete reljeefsete teravate vormidega ja need juba veepinnal ei tantsi. Teevad ainult otsekohese sulpsu ja ongi kõik. Mõnest üksikust õnnestub veel enne üks plärts välja meelitada. Laevade pommitamine sobib siinsetes oludes paremini. Ülemise järve ääres hakkavad olud muutuma. Pilv hõreneb, tõuseb ja vaated avanevad. Päike paistab kohati ja aeg-ajalt läbi ning tekitab mägedele ja järvedel tõeliselt pastelsed vaated. Äge! Ja siis kõik need muud niisugusel puhul mitteedasiantavad omadussõnad ka.

Kõik muutub sekunditega nagu kaleidoskoobis. Istume oma pool tundi ja lihtsalt vaatame. Esimesena tüdineb Kalle ja hakkab alla tagasi liikuma. Teised ei suuda lummusest vabaneda ja püüavad seda veelgi endasse ahmida ronides tagasi priimulavälule vana meteojaama juures. Ülesse jõudes on seal kõik täpselt sama hall kui oli enne. Istume pisut lootes kõige kordumisele aga vaatemäng on tänaseks läbi. Kalle on laagris juba tee üles pannud ja teeme õhtusöögi ka juurde. Sibulat süüakse täna ohtralt. Kõigepealt iga toidukorra juurde kuuluvad sibulahelbed, siis kartulipudru juurde kuuluvad krõbesibulad, millele täna lisanduvad veel priimulavälja mägisibulad.

Mailal on nähtud vaadetest ka laagris jalad pisut veel maast lahti. Algul arvab ta leidvat ümbrusest palju ilusaid kive, mida ta telgi ukse ette koju kaasa viimiseks kokku kuhjab. Loobub ta sellest alles siis kui leiab hiire ja mängib sellega terve õhtu otsa.

18.07.2018, kolmapäev

Õö on külm ja kõik on peadpidi kotis maganud. Kella helin ja päikesetõus omavahel ei assotseeru ja nii väljume oma kolmveerand tundi hiljem kui olime planeerinud. Tänane plaan näeb ette tõusu eilsele vastassuunas asuvale kurule. Kalle läigatab pajapesuvee aegluubis MeelisW saabastele ja asumegi minekule.

Kõigepealt tuleb väike tõus, et hingamine lahti saada ja siis komberdamine mööda moreeni, mis seab töökorda kogu ülejäänud keha. Selg isegi jääb sellega nõusse. Püüame olla optimaalsed ja järgida üleval seatud sihti mööduda suusabaasist kõrgemalt. Juba moreenil olles tekib optimaalsusest hoopis teine arvamine ja selle järgi on optimaalne hoopis mööda moreenivalli üles-alla käia ja suusabaasi välja jõuda. Suusabaas näeb välja täpselt nagu Monte-Rosa hütt, aga kirgiisipärane. Ja väga ära lagastatud.

Ainult mõned toad on sellised, millel aknad ees ja naridel saaks ööbida. Natuke on seintel olevatelt fotodelt näha ka paiga kuulsusrikast ajalugu. Praegu siin enam suusatada ei saaks, isegi kui kogu infra täiesti korras oleks – liustik on lihtsalt nii katki läinud, et kunagine suusanõlv on kuumaastikuks muutunud. Kui siin seda baasi ja fotosid poleks, siis ei oskaks isegi aimata, kuidas kõik kunagi välja nägi.

Tõuseme veel natuke mööda moreeni ja ajame siis liustikule minnes kassid jalga. Mingil hetkel tekib parimatel heliekspertidel arusaam, et otse meie all voolab oja. Vaidlema ei hakka

ja igaks juhaks läheme natuke kõrvale. Varsti näeme oja ka liustiku pinnal. Liigume veidi aega mööda oja kallast ja siis enne korralikuma tõusu algust paneme ennast igaks juhaks kõide. Päev on küll väga palav, aga lumi kannab. Esimese platoo peal teeme istumise ja joome. Soe on. Pragude jooned on ümberringi näha, aga kõik tunduvad lund täis olema. Liigume veel natuke aega ülespoole ja siis läheb huvitavaks. Lumi enam ei kannata ja hakkab põlvini läbi vajuma. Tagumised on valmis kõik igal hetkel pingule tõmbama. Pragude jooned on näha, aga ikkagi ei paista see pilt selline, et kusagil all suured augud meid ootamas oleks. Igaks juhaks võtan suuna paljanduvate vanade laikude poole, aga lumi ikka iga paari sammu tagant ei kannata ja käin vööni sisse. Püüan aimata pragude ja pehme lume asukohta, aga kirka läheb igas kohas supsti terves pikkuses sisse. Võtan proovin siis kepiga ja see läheb ka kogu pikkuses igal pool pidemeni sisse. Ei julge ikka otse edasi minna. Liigume risti liustiku serva, kus konsiiliumi arvates võiksid praod olla kitsamad. Vähemalt teoreetiliselt. Püüan ühte sellist pehmet põlvesügavust kohta välja puhastada. Pragu üle poole meetri lai ei ole, peab ikka üsna täpselt astuma, et sügavale vajuda. Varsti muutub lumi uuesti kandvaks ja liustik ise ka laugemaks kuni algab uus tõus. Aga enne jõuame väga-väga värsketele libisemisjälgedeni. Kiisu on siit äsja mäest alla tulnud ja hoog on suureks läinud. Peale sabapiduri rakendumist on ta jälle jalad alla saanud. All lumes hullates ei tabanud me silmi kõrgemale tõsta, muidu oleksime ehk isegi looma näinud. Nüüd istus leopard ilmselt kusagil kaljudel ja vaatas elus esimest korda eestlaste tegemisi.

Teeme lõuna ja vaatama nii digitaal- kui pabernavigaatoreid. Kogu senise teekonna kestel olime minemas laagrist kõige kaugemale jäävale kurule Šesterõh. Nüüd aga väidab Olev vorsti mugides ja samal ajal gepsu näppides, et oleme vääramatult teel kurule nimega Toktogul. No vot siis. Kaart on uue teadmise valguses samuti loodusega väga hästi kooskõlas ja mingit eksimise hirmu küll pole.

Mailal on kuumus videokaardi virvendama pannud ja ta püüab kurule mitte tulla ning otsib maha jäävatel kottidel pikutades seda õiget asendit. Viimaks ikka veenime teda kaasa tulema, üleval on jahedam ja lööb pea selgeks. Nõlv on parajalt järsk, oma viiskümmend kraadi vähemalt. Lumi on aga pehme ja saab hõlpsasti astmeid lüüa. Avaneb fotodelt tuttav vaade, aga oleme tõusnud nii umbes kümme meetrit eemale õigest kuru august, mille vahele jääb suur kaljurüngas. Alla siit saaks, silekaljut on viis-kuus meetrit ja edasi oleks väga pikk maa mööda järsku moreeni. Ilmselt saaks siit silekaljust ikka üles ka, aga tõustakse viimases otsa ikka mööda lumekuluaari selle rünka taha. Kuluaar on kitsas ja kindlasti kiviohtlik. Siit pidime tõusma kui oleksime ringile läinud. Vaatame kaugusse ja keegi ei taha enam lähemalt vaadata kaugel rohetavat orgu, mille otsas on Tjoplõi Kljutš. Liiatigi veel külastada seda täislastis seljakotiga.

Olev hõõrub gepsi ja möönab, et noh see kuru võib ju olla tegelikult ka 100 eemal ja natuke madalamal. Ei usu küll, sest fotodest meeles olev mälupilt läheb loodusega siin hästi kokku. Aga läheme vaatame ikka huvi pärast üle, nagunii jääb see peaaegu teepeale ja sinna viib ilus lumine hari. Teised panevad ees mööda lumeharja minema, mina jään kasse jalga panema. Mulle dry tooling eriti ei meeldi.

Kui teistele järele jõuan, turnib Kalle üleval lumisel karniisil ja MeelisW raiub selle lumeserva kirkaga miskipärast hoolega madalamaks. Maila seisab all kalju peal ja räägib monotoonse häälega „tulge alla, seal on tühi, tulge alla, seal on tühi“. Torkan Maila põlve juures oleva augu suuremaks ja vaade tühikust avardub sügavusse. MeelisW jätkab samal ajal

lumesilla, mis tõsi küll on alt jääs, õhemaks raiumist. Kalle on jõudnud juba karniisi teise serva ronida ja teeb seal nüüd ühel jalal seistes MeelisW-st pilti. Maila jätkab samal ajal sama väheresoluutse häälega rääkimist, et all on tühi. Olev noogutab nõusolevalt kaasa. Hõikan MeelisW serva pealt alla auku vaatama. Et kui ta siis ka veel arvab, et lumesilla õhemaks raiumine on hea mõte ise seal peal seistes, siis ma teda rohkem ei sega. MeelisW ronibki alla, heidab kiire pilgu august avanevale vaatele ja läheb sõnagi lausumata kalju peale istuma. Tegelikult on see sild-karniis moodustunud kahe eenduva kalju vahele ja kalju algab alles selles kohas, kus me Maila ja Oleviga seisame ja läheb august avaneva vaate aluse hinnates vähemalt 30 m otse alla. Kogu lumi ripub aga rüngaste vahel eemal õhus. Veename Kallet ka alla tulema, aga tema jätkab ikka edasi turnimist. Natuke hakkab selle veenmise ajal selg higistama. Kui ka Kalle on pea auku pistnud ja igaks juhuks sellest veel pilti teinud, arvab ta hea mõtte olevat siit lahkuda. Siin pidavat halvasti lõhnama. Päris selle kohani, kus Olev arvab veel kuru asukohta olevat, me ei lähe. Liigume küll natuke aega mööda harja edasi, aga juba on näha, et selles kohas on karniis ja sellel on sees suured praod. Mingi ülevaate saamiseks kuru võimalikkusest peaks sinna peale ronima, aga aitab küll tänaseks sellistest kohtadest. Mina olen selle teadmisega ka rahul, et kuru on selles kohas, kuhu kõigepealt ronisime. Laskume järsust nõlvast alla ja ületame lund täis bergsi varasemas kohas. Kotid selga, kiisule lehva-lehva ja kodupoole. Pragude tsoonis on olukord endine. Kus ei kandnud enne, ei kanna ka nüüd. Olles ootamatusteks valmis liigume ettevaatlikult ja saame kõik suuremaid sügavusi nägemata üle. Platoost allpool liigume juba hoogsal sammul ja enne moreenile jõudmist lendan ühe jalaga varasemalt tuttavasse lumealusesse ojja. Õnneks jäävad kõik ihuliikmed terveks ja uljus seekord karistamata. Kusagilt siit oleksime siis pidanud hommikul hoopiski paralleelorgu pöörama....., noh, eks mõni teine kord siis.

All moreenil on kõigil tavapärase koordineerimishäire nagu peale kiiret laskumist ikka. Komberdame kividel ja õpime kassideta käima. Varsti oleme taas suusabaasis, aga edasi läheme mööda traktoriteed kuni enam ei ole võimalik moreenile minekut vältida. Siin seisavad kivid palju paremini paigal kui hommikusel otsesuunal suusabaasist laagrisse. Varsti jõuame valli harjale, millelt avaneb juba tuttav vaade kullerkupuväljale.

Olime küll kaotanud kõrgust, kuid vältinud vahepealsel avaral ja kõnkavate kividega moreenilagendikul ekslemist. Jääb võtta veel tuttav 150 meetrit tõusu telkideni, mis mõnusa tempoga minnes võtab jala lõpuks veidi tudisema, kuid see pole võrreldavgi mööda suurte lahtiste kividega moreenil turnimisega. Viimased sajad meetrid üle lumenõlva nõuavad

kontsentreerumist, aga tee on tuttav ja eelmistest käikudest astmed mingil määral säilinud.

Päevapreemiaks on kakao ja stronn. MeelisW ja Kalle teevad minu ja Maila tassidel heli järgi vahet. Vahe olevat tervelt pool tooni. Meie jaoks Mailaga kostub mõlema puhul lusikaga vastu lüües ainult üks lihtne kolks. Vot värvi järgi on minu oma seestpoolt pool tooni tumedam. Selle järgi saab eristada küll.

Õhtusöögi tegemine pakub väikese üllatuse. Või mis ta ikka üllatus on. Kusagil pidi see toit ju olema kui arvepidamine all sassi läks. Meil on veel kahe täispäeva toit ja siis veel üks hommikusöök. Kui ilma peab, siis saame homme käia lõdvestaval jalutuskäigul Ala-Artša kurul ning teha seal nauditava harjamarsruudi. Ja siis ülehomme ehk uuesti Šesterõhi kurule pürgida. Homme on plaanis ka ujumisvõistlused ülemises järves.

19.07.2018, neljapäev

Õö on selge ja taevast tähine. Esineb ühesuunaline tuul. Telgist ajab välja päike, mitte tung tõusta. Kalle on kohvivee juba pehmeks keetnud ja pudruvesi on ka kohe-kohe minemas. On suurepärase selge hommik. Jalad on kõigil eilsest 12 tunnisest tööpäevast väsinud. Otsus on teha kurulõuna ja selleks, et mitte lõunale hiljaks jääda, tuleks kohe minema hakata. Peale teist kohvi hakkab Kalle ümisema „Kauges külas...“. Tõesti asjakohane laul. Küla on kaugel ja on möödunud juba nädal päevast, millal viimati kaasMaalasi nägime.

Kell kaksteist saame minema. Nagu ikka on lumi kivide lähedused sügavalt pehme ja mujal pehme ainult nii sügavalt, et on mõnus minna. Poole kolmest oleme Ala-Artša kurul. Isegi kõrgemal kui kurul, sest kuru madalamas kohas olid karniisijäänused ja nende vahelt ei hakanud ennest läbi nügima. Kõrgemal oli ruumi küll.

Eesmärk täidetud, see tähendab lõuna söödud, hakkab Maila koju kaasavõtmiseks kivikesi korjama ja meie läheme MeelisW-ga edasi lähimasse tippu. Ikkagi kirjade järgi 4002 meetrit, tasub käia. Olev ja Kalle ei suuda otsustada, kas korjata ka kive või tulla koos meiega üles

ning jäävad paigale. Kalle siiski otsustab ja läheb mööda harja teisele pole, püüdes sellel oleva „kiviseeneni“ jõuda.

Kuna aga väga lähedale ta sellele ei pääsenud, sest enne läks hirmsaks, siis hakkas ta meile tippu vastu tulema. Ootame ta ära sisustades aega ergutushüüeteks. Kalle ei vasta terve tee midagi ja tänusõnad tulevad üle huulte alles peale mitme minuti pikkust hingeldamist tipus kivil istudes. Tipus on näha, kuidas Biškeki hall sudu mööda orgu märke tõuseb. Teeme pilti ja läheme alla tagasi.

Olev on ennast kurusadulal kivimüüri varjus kerra tõmmanud ja magab. Maila istus eemal ja mängis kividega. Tema juurest leiame lõpuks ka kuru standardvarustuse, labidas ja kang olid seekord päris hästi kivide vahele

ära peidetud. Suurema lumega neid ei leiagi niimoodi. Lööme kangi korralikult labida juurde püsti, sööme ära lõunase šokolaadi ja laskume. Otse paremal kulgevale harjale, mis meid peaaegu laagri kohale välja viiks, ei saa. Mõnusa laskumise jaoks on seal liiga järsk. Teeme väikese traaversi ja siis tõuseme, kuid mitte rohkem kui 20 meetrit. Laiskus viib ikka päris omapärastesse kohtadesse nagu on see ja vaevalt et siia ka palju satutakse. Vaated on nii eile käidud orgu kui Asanalijevi kurule päris head. Ala-Artša kurust eemal harjal avaneb vaade ka sellele paremini.

Liigume ringi vahtides ja pildistades laagri kohale välja ja laskume oma tänasele tõusurajale. Päevane päike ei ole keskpäevasest tõusust jäänud aukude ümber lund kõvemaks teinud. Omaette tüli on lumega vahelduvatest moreeniribadest, mida kasse alt võtmata läbime. Päike on

õhtupoolikusest kellaajast hoolimata järve katlas kuum. Isegi laskumine võtab läbimärjaks. Kõik suplevad mõnuga päeva jooksul lahti sulanud jääpankasid eemale nügides, on päris karastav.

Õhtuks on korralik topeltgrokk ja siis läheb päike väga nauditaval moel looja. Jätkub õhtusöök kuu ja tähtede valguses.

20.07.2018, reede

Ärkamisega kell viis ei ole probleeme. Kallel on juba kell neli uni läinud ja kohe kui kell heliseb krapsab ta telgist välja ja hakkab ta ennast tagasi hoidmata pottidega kolistama. Plaan on Šesterõhi kurul ära käia ja et õhtul mitte uuesti üles tulla, siis võtame laagri alla suusabaasi juurde kaasa. Homme tuleb hakata kodu poole jalutama. Laager läheb kokku kahe ja poole tunniga ning mäe otsast alla saame ka rahuldavalt. Ainult Maila libiseb korra lahtistel kividel, aga jõuab enne kukkumist maha istuda. Edasi jagunevad arvamused kaheks. Meie ja suusabaasi vahel on juba tuttav moreeniväli ja kangesti tahaks jälle optimeerida. Valikus on mitmeid optimeerimise võimalusi. Variant üks on optimeerida teepikkust, variant on optimeerida moreenilagendiku ületamiseks kuluvat aega ja variant kolm on optimeerida teekonna läbimiseks kuluvat energiat. Kalle eelistab optimeerida distantssi ja minna võimalikult otse. Natuke peab selle käigus käima ka lumenõlval. MeelisW aga suundub tuttavat valli mööda allapoole et teha moreenivälja ümber võimalikult suur kaar olles seejuures suhteliselt tasasel pinnal. Siit vaadates. Hakkamegi tema järel koos minema, aga see ring paistab tulevat ikka väga suur. Kalle arvab, et prooviks ikka otse. Peame natuke nõu ja pakun välja kompromissi, et läheme ka otse, aga mitte otse Kalle pakutud suunas vaid otse täpselt Kalle ja MeelisW suuna vahel. Kalle kompromissiga kaasa ei tule, Olev ja Maila aga küll. See valik osutub peagi väga halvaks, nagu üldjuhul kõik kompromissid varem või hiljem. Algul on kõik hästi. Liigume mööda täitsa käidavat moreeni, kahele poole jäävad suured kivid, millele on hea toetuda nagu käsipuule. Varsti aga muutub ka meie jalgealune moreen sama suureks ja hakkab kõikuma. Suurte kivide vahel ilmnevad sügavad augud, mis piirnevad kõrgemal mitmekuupmeetriste kõikuvate kividega. Liikumine hakkab peagi sarnanema kaljuronimisega ja suunda on ka väga raske hoida. Midagi muuta on aga juba hilja, point-of-no-return on läbitud. Tuleb lihtsalt edasi minna ja kannatada. Väsimuse suurenedes vajub Olev ühte järjekordsetest aukudest ja telk pudeneb koti küljest veelgi sügavamale. Seda kõike me teised muidugi ei näe. Telki olevat olnud päris põnev välja õngitseda. Mitu korda oli pamp kepi otsast uuesti lahti kukkunud ja veelgi sügavamale vajunud.

Kalle on juba ammu haljal aasal kui meie ikka veel kivides rüseleme. Näeme, kuidas ta natuke aega käed puusas meid vaadates igavleb, seejärel natuke lilli ja liblikaid pildistab ja meile siis nagu eilegi „tippu vastu tulema“ hakkab.

Maila pääseb sellevõrra natuke lihtsamalt ja Kalle saab vastutasuks teada, millest ta ilma jäi. MeelisW jõuab ka oma ringilt umbes samal ajal. Aega on kõigeks aga kulunud väga-väga palju. Ükskõik missugune seni läbitud tee üle moreenivälja oleks olnud odavam. Liigume kergelt tõusvas joones suusabaasi poole ja üks koht tee ääres tundub täiesti telgitav. Puuduseks vaid see, et kõrgus jõe pinnast on 20 meetrit ja osa vett pärineb suusabaasi peldikust. Baas pole küll enam endise intensiivsusega kasutuses, kuid kindlasti on keegi seda ka hiljuti kasutanud. Kalle meelest võiks jääda, teistel aga on eelmise aasta Tadžikistani Fani mägede kõhuhäda nii elavalt meeles, et minnakse edasi. Kui suusabaas nähtavale ilmub, on seal seekord näha ka inimesed. Vist ikka oli õige otsus. Sinna külje alla ei taha kellelegi pugeda, kuigi ruumi seal maja ees ju oleks küll. Vesi on küll kaugel, aga peldik on see-eest lähedal. Paneme kotid lähima, otse mägedest tuleva jõeharu juures maha ja istume. Kalle arvab, et kohe küll kurule minema hakata ei jaks. MeelisW on baasi ümber tuiavate inimeste nägemisest miskipärast väga häiritud ja tahab nende vaateväljast minema saada. Kurdab veel natuke aega hüppeliigese valu, mis võibolla ei lasegi kurule minna ning viskab siis kõigi üllatuseks koti selga ja hakkab edasi minema. Omapärane viis hüppeliigest ravida on see nüüd

küll. Üleval olevat tema mäletamist mööda väga head laagrikohad. No olid jah seal telgiasemed, aga need on ju kolmsada meetrit kõrgemal ja pole mingit põhjust oma laagrit sinna üles tassida. Ühtki argumenti meil MeelisW minekut takistada paraku pole ja varsti kaob ta moreenikünka taha. Istume natuke aega nõutult ja käin siis siinsamas teisel pool jõeharu olevat platsi vaatamas. Mahub ilusasti kaks telki panema ja taga olev moreenivall on ka kenasti kaardus, varjates kaks suunda tuule eest. Arutame asja ja leiame mõistliku olevat laagrit mitte edasi viia. Mõlemad telgid on all ja paneme need püsti ära. Siis jõuab MeelisW ka oma eksirännakult tagasi, aga ilma seljakotita. Arvan, et see pole temast kuigi kena niiviisi minema tormata. Paneme kassid, köied ja vööd väikestesse seljakottidesse ja läheme koos ülemisi telkimisplatse vaatama, kuhu MeelisW koha broneerimise märgiks oma koti oli jätnud. Siin saab telkida küll, aga raskete kottidega ülesmäge jooksmine pole täna juba kogetut ja jätkuvalt plaanis olevat arvesse võttes ikkagi mõistlik. MeelisW võtab ka oma liustikuasjad ja läheme kohe edasi, vaevaliselt ja raskelt. Broneering laagriplatsile jääb kehtima. Tõuseme tuttavat moreeni ja peale kasside panekut ka mööda lumenõlva. Paari päeva taguseid jälgi muidugi enam näha ei ole. Kõnnime nina maas ja ähime. Kostuvad kohinad, ilmselt tulevad kusagil kaugemal laviinid. Kui seisma jääme ja tagasi vaatame, on meie viimase nädala koduks olnud järvede kohal taevas süsimust. Hakkab kostuma väga kõva kolistamist. Varsti läheb ka selles orus, kuhu plaanime minna, kõik mustaks. Inertsist tõuseme veel nii umbes viiskümmend meetrit kohani, kust tuleks hakata natuke laskuma, et siis uuesti väga palju tõusma hakata ja heidame pilgu orule, kuhu me ei lähe. Kuru on Šesterõhi, znatšit pjektorom kohe algava äiksega ne doiti.

Mustad pilved liiguvad mõlemast suunast meie poole. Kõmin läheb tugevamaks ja ilm pimedamaks. Pöörame otsa ümber ja kaome alla tagasi. Kui kassid alt ära saame hakkab sadama. Aga mitte sekundite jooksul avaneva valinguna nagu siinkandis kombeks, vaid mõõdukalt. Teineteisele lähenenud

mustad pilved on seisma jäänud ja nende vaheline taevast jääb oluliselt heledamaks. Kõmistab küll korralikult igal pool ümberringi, aga korralikku sadu ei tulegi. All on kivid telkide juures

täiesti kuivad. MeelisW teeb ettepaneku natuke puhata ja ära alla minna. Kuhu alla ja miks seejuures päris selgeks ei saagi. Kõigil on jalad väga pehmed, kuhugi ei lähe täna enam. Ja taevas pole ka üldse mitte selline nagu see käigupäeval olema peaks. Kompromissina pakun, et võtku oma suur seljakott, ja tulgu natuke maad allapoole muidugi. Telkide juures ajame käiguriided seljast ära ja paneme kuivama. Loomulikult hakkab kohe tugevalt sadama. Teeme Olevi telgis ühise lõuna. Ümberringi mägedes käib korralik kärts, mürts ja valgusshõu. Sellise ilmaga kirkaga kurul ei vehita. Kui oleksime hommikul moreeni ületades õnnestunud ja laagripaiga valikul üksmeelsed olnud, siis oleksime praegu kusagil seal kõrgel ja vaataksime äikesepilve tema keskpunktis. Kobime täiskõhuga oma telki magama. Sajab, tugevalt. Ärkame päikese peale, mis telgi palavaks lööb. Avame ukSED ja aknad ning suikume taas kuni nälg üles ajab.

Teeme teed, paneme piiritust sekka ja meeleolu hakkab paranema. Ju siis pidi täna nii olema, et tuli endale ja ilmale alla vanduda. Mitte ükski päev ei olnud selline nagu talvel kodus sai planeeritud. Isegi esimene matkapäev mitte kui otsustasime zabroska järgi koos minna. Raske kott teeb inimese meele paindlikuks.

Suusabaasi vastasnõlval toimub imposantne päikeseloojang. Proovime sokke keppide otsa riputades vehkida ja punasele lumenõlvale koletise kuju tekitada, aga kepid on lühikesed ja vari ei ulata. Kui nüüd Frunze kurul oleks, küll siis teeks häppeningi ja kaasaegset kunsti. Alustaks „Oota sa“ multika klipiga hundi ja jänese poolt esitatavast varjuteatrist ning Zetod telliks siia telki hundilaulu laulma. Suusabaasis oleks siis tantsupidu, ise võtaks peatäie viina ja müüks pileteid.

21.07.2018, laupäev

Hommikut kosutab topeltkohv kartulipudruga ja siis alla. Kohe päriselt. Kotid: MeelisW 28kg, Olev 30 kg, Meelis 31 kg, Mailal ja Kallel kummalgi 22 kg. Kõigil ca poolteist liitrit vett kotis. Mõne kilo saaks maha arvata, näiteks 3 kg prügi, poolteist liitrit bensiini ja mõned meenekivid, aga kõisi ja rauda kaasa vedades kotte kergemaks saada ei oska.

Suusabaasi tüüpide kolmene seltskond jõuab meile peagi järgi. Mehed on lapiliselt riides ja üsnagi sobimatute jalanõudega. Kui uurime, et kus nad käisid või midagi tegid, siis saame vastuseks, et liustikul ja kurudel olevat käinud. Küsimusele, et millistel siis, saame vastuseks, et mitmesugustel. Ja täpsemalt on nad pärit Venemaalt. Peale paari küsimust me rohkem ei päri ja laseme nad ees minema. No ei paista nad matkajate moodi, kuigi väidavad endid seda olevat. Mis asju nad siin ajavad, ei pruugi me tahta teada.

Laskume edasi ja varsti kaob müstiline traktorirada meil jalge alt. Õigemini, ei kao, vaid pöörab tulnud suunas tagasi. Oleme jälle moreenil ja nüüd optimeerime teadlikult teepikkust. Kui hästi läheb, siis õnnestub ka aega ja jõudu optimeerida. Seekord pääseme kergelt ja saame varsti traktoritee peale tagasi. Libisen seal väga tagasihoidliku kaldega süütul lõigul, kus suurel kivil kruusaterad tähele panemata jäävad. Pidurdamisel ja tasakaalu hoidmisel käib seljast ja põlvest ragin läbi. No hakkasidki juba korda saama! Mitu plaastrit veel kasutult seljakotis kaasa reisimas. Kuradi tee või asi, moreen oli vähemalt aus, said kohe aru mida oodata. Teistel läheb samm moreeni selja taha jättes reipamaks ja põrutame õigest laskumise kohast pisut mööda. Mis teha, tuleb 10 meetrit tagasi tõusta ja siis juba tuttavat moreeniga kaetud liustikukülge alla vana hea T130 juurde laskuda.

Laskume jõudsalt ja viimases vaikse veega jõesopis teeme supluse. Tegelikult ainult meie Kalle ja MeelisW-ga teeme. Maila leotab jõe kõrval lombis varbaid, seal on tubli 12 kraadi sooja sees.

Meie jõekäärus on vesi napilt kuus, jõeharus endas pole sedagi. Olev leiab, et tema ei ole must ja palav tal ka pole. Isegi saapaid ei viitsi ta jalast ära võtta. Istume ja soojustame endid natuke kui suusabaasi tüübid meist uuesti mööduvad. Seekord on suund üles ja minnakse kahekesi. Üks olevat

ära läinud. MeelisW püüab veel juttu üles võtta ja nende plaane uurida. Vastuseks saab ta teada, et üleval kurudel on asju teha küll ja vennikeses kibelevad edasi. Istume veel, saadame Maretile sünnipäevasõnumid ja naudime ilma. Siis saab hea küll. Paneme riidesse ja laskume edasi üle jõe enda alla mattunud moreeni. Ja kus siis hakkab rahvast vastu tulema. Esimene suur grupp ja siis teine natuke väiksem grupp ja siis veel mõned mahajääjad, kes gruppi moodustada ei suuda.

Kahe ületuspalgiga külgharu on muutunud ülivõimekaks. Üle palkide pulseeriv vesi viskab vahepeal isegi kive veepinnast kõrgemale. Soojad ilmad on Golubevi liustiku täisvõimsusel tööle pannud ja eilne äikesevihm on oma väarika osa andnud. Siit „ojakesest“ praegu küll kusagilt jala läbi ei lähe. Saame kõik jalad märjaks ja õnnelikult üle. Palgid vibavad küll vee voolus, aga oleme siit juba päris mitu korda üle käinud ja jalg enam väga ei värise. Paneme telgid oma vanas laagripaigas üles ja toome pandami kivi tagant ära. Põhikott on ilus terve, elukad on käinud ainult teist, peibutuseks jäetud tühja kotti tuuseldamas.

Sööme lõuna ära ja hakkame siis muretsema, et mida vaba ajaga peale hakata. Alla minek oleks olnud ikka liiga suur rassimine. Kalle arvab, et pole see mure nii suur midagi ja keerab end ikka veel korralikult sooja andva päikese käes telki pikutama. Kahe minuti pärast on ta kivi otsas istumas tagasi. Mina tema eeskuju ei usu ja proovin ka telgis pikutamist. Minul tuleb välja küll. Läbi une kuulen, kuidas möödumisel telginööridesse takerduvad mööduvate matkajate hordid HELLLÕU! karjuvad. Lõplikult ärkan selle peale kui Kalle Golubevi liustikule rahutust maandava suunduvat MeelisW teele saadab. Ikka hundilauluga. Maila loeb

Kalle kohale veetud raamatut ja Olev vedeleb niisama kivide vahel. Päike on mäeharja taha ära vajunud ja väga palav enam polegi. Olev ja Kalle käivad ka jalutamas, aga allamäge ja hästi natuke. Ikka kripeldab, et ehk saaks siin all jõge läbida. Siis ei pea hakkama homme seda võibsevat karkassi ületama kui tahame moreeninõlva vältida. Täna õhtul on paras see koht jões välja otsida ja sinna suur torn laduda. Kui sellist kohta muidugi on, sest köit ja vöösid küll ei hakka märjaks tegema. Naasevad nad vanematekogu otsusega, et jõe läbimine siinkandis ei ole mugav. Oponeerin telgi ees pikutades, et matk vahel võibki sisaldada mõningaid ebamugavusi. Nende talumiseks tuleb vaimselt ja füüsiliselt valmis olla. Vastu ööd kaugel koledat jõge vaatamas käia aga väsitab keha ja võib hakata öösel vaimu koormama. Eks hommikul vaatame.

Hakkame teed tegema ja MeelisW saabumist ootama. Pool kaheksa saab tee joodud ja kui makaronivesi keema läheb, ilmubki ta kõrgel nõlval nähtavale, kitsekari ees põgenemas. Mees peab oma sõna. Lubas ju Mailale, et ei jää õhtusöögile hiljaks. Kohale jõuab MeelisW täpselt õigeaks ajaks kui on aeg talle toidu serveerimise kulp ulatada.

Õhtuse tee juurde jagame laiali viimase tilga piiritust ja ühe EV100 šokolaadi, mis osutub ootamatult saastaks. Erinevalt kohalikust tahvlist, mis on suurepärases vormis, on sinimustvalge kivi all täiesti kujutuks sulanud ja maitse meenutab ka materjali, mille nimi kohe ei meenugi. Tootearendajad ja turundajad on jälle parema osa enesel saanud, eks me püüa nüüd sisulise osaga toime tulla. Õues hakkab juba hämarduma ja varsti kustutatakse tuled päris ära. Loeme kohaliku raha üle, et oleks selge, mida ja kui palju homme enestele lubada saame ja kobime ära magama. Nagu hommikul selgub, on rahalugemine öösel kõigil meeled tööle pannud – kes näeb külma õlut, kes mahlast lihakäntsakat, kes sooja vett ja šampooni, mõni elavama fantaasiaga ka kõiki neid korraga. Öö lõhnab suvise heinamaa järele.

22.07.2018, pühapäev

Jõe läbimine ei tundu ka hommikul hea mõte. Vesi on külm ja märg ja õues pole ka väga soe ja... Laskume ikka oma vana rada ja ühe käigukorraga jõuame jõe kohal sillaks pandud konstruktsioonini ära. Kalle ei suuda vastu panna, viskab koti maha ja jookseb käpakil üle silla. Täis kotiga on ikka väga tülikas niimoodi tagumik uppis ja kott kuklas turnida. Otsustame, et ei jaksa ja ei proovi ka. Kui kott pooleks teha, siis oleks mugav küll, aga tuleks mitu korda käia ja seda jälle hästi ei viitsi.

Lihtsa lühinägeliku laiskuse defineerime konservatiivsuseks ja jätkame tuttavat teed. Eks moreeninõlval hakkame seda laiskust siis ravima, kes kuidas oskab. Seal kohtumegi vastu tuleva noorte seltskonnaga, kes ilma suuremate seljakottideta aklimatiseerumisretkele viiakse. Kõik selles seltskonnas oma eluga küll rahul ei ole. Noored komberdavad üleval ja ajavad meile kive kaela. Meie üritame veepiiril mööda kive minna nagu ennist tulles. Vett on aga nii palju juurde tulnud, et varsti see enam ei õnnestu ja tuleb tõusta tublisti ülespoole. Ei ole mugav, hoopis tülikas on, ja palavaks on ka läinud. Paari käiguvahega oleme

traktoriteel taga. Looduse aroomid lähevad allpool rikkamaks ja ärritavad nina. Mooniväljadel annavad aktsenti õisikutel ukerdavad erinevad sitikad, osa ilmselt ka seda sorti, millega olime ülevalpool putru maitsestanud. Vahetult enne viimast kivilagendikku ei pea tervis vastu ja aevastan nii, et silmist lööb sädemeid ja mäed kajavad. Kui kuulmine taastub, soovitakse raja kõrvalt kuuse alt tervist ja tehakse kõigile ettepanek varju maha istuda ja võtta 50 grammi sooja viina. See pidada aitama. Keeldume viisakusavaldusi puistates, kuid kiusatus tervist parandada ju on täitsa sees kripeldamas küll. Ka Ak-Suu jõgi, mida enne asfaldile jõudmist ületada tuleb on kosunud. Õnneks ei ole sellel jõel ühtset sāngi ja vesi hajub mööda kivivälja väiksemateks vooludeks. Saame ikka peaaegu kuiva jalaga üle.

Edasi satume rahvaste rändesse. Inimesi tuleb nii vastu kui liigub meiega kaasa. Põikleme kõrvale zombistunud noorte eest, kes kõrvaklapid peas ja nina telefonis lihtsalt kulgevad, ise aru saamata kus, kuhu ja miks. Kui oleks võimalik niimoodi kuu peale kõndida, siis kubiseks internet ilmselt kuu tagakülje piltidest.

Kahel pool teed on vähegi tasasemad võsavabad platsid ja puudealused lesivaid ja piknikku pidavaid seltskondi täis. No muidugi, mägedevälises maailmas on olemas pühapäeval ka praktiline tähendus. Matkame oma viimase kilomeetri ja teeme seda mööda head siledat asfaltteed. Homne on juba jalutuskäik ja tutvumine kohalike oludega.

Tümakas oli kuulda juba enne Ak-Suu jõe ületamist. Alguses tundub see karm jõe müha olevat, aga muusikaliselt haritute kõrvad suudavad selles leida melodiat. Kogu tõkkepuu tagune plats on autosid täis. Kotkale on roosad kõrvaklapid pähe pandud ja kohalikud neidised teevad temaga maksuvabast kaugusest šelfisid. Muud asjahuvilised võivad ennast

tasuta lasta fotografeerida roosa mikrobussiga, millega kotkast pidulikel päevadel sõidutatakse.

Hotelli kõrvale on üles pandud suur telk, näha on diskor ja noored vihvavad palavas telgis tantsu. Hotelli ümbrus on rahvast nii tuubil täis, et isegi lugupeetud aksakalidele serveeritakse teed ja teekõrvast otse trepi kõrval olevale betoonmüürile.

Hotellis on vabu koht vaid üheks ööks, aga tehakse pakkumine ööbida natuke eemal turismibaasis. Turismibaas on need pikad räämas ja lagunened majad, mis kohe hotelli juurest algavad. Ülesehitamise märke omavad neist vähesed. Võtame ära, sest homme on uus päev ja eks näis, mis see pakub. Broneering tehakse telefoni teel kohe ära ja antakse perenaise kontakt.

Paneme asjad tuppa ära ja läheme poodi külma õlut ostma. Naivistid! Õues on šaslōkivannid, lihapannid ja

samovarid iga 6 meetri tagant ning isegi soe õlu on peaaegu otsas, rääkimata külmast. Midagi siiski õnnestub hankida kui kogu tänava poed läbi käia. Kusjuures ühest külmikust leitakse isegi kaks külma õlut, Baltika 9, mis üldist turusituatsiooni arvestades lähevad kangusest

hoolimata külma õllena arvesse. Imperatorskoje kõrval on see ikka veel nagu pilsner. Ühe poe juures kohtume ka oma homse öömaja perenaisega, tütarlapsega mitte rohkem kui 20, kes avab mitme luku ja riivi taga oleva kaupluseruumi ja müüb Mailalale külma šampust, mis Baltika kõrval läheb tema kui mitteõllejooja jaoks joogina vägagi arvesse. Võtame igaks juhuks ka paar veini ja mahla ning asume mahajäetud väliköögis esmast janu kustutama. Siis läheme ära hotelli, pesema. Ja tellime ära lõunasöögi.

Hotelli restoran on keskmiselt koormatud, enamus rahvas tšillib õues. Kuniks toitu tuuakse, proovime õnne külma õlle tellimisel. Tütarlaps aga püüab meile inglise keeles teed ja mahla pakkuda. Kui viisakalt keeldume ja ikkagi õlut palun tuua on vastuseks „no beer“. Kõik vajuvad näost ära. No aga jahedat veini ju ikka on?! On, päris hea moldaavlane tuuakse. Algul muidugi püütakse mingit portveini maha müüa, et pidavat hea kange olema... Igaks juhuks proovin siiski veel õnne ja küsin vene keeles võimalikult imestunud nägu ette manades, kas tõepoolest kohe üldse õlut ei ole. Tütarlaps muutub silmnähtavalt rõõmsaks ja kirjeldab ära isegi külmkapis ootavate pudelite kuju ja siltide kujunduse erisused..... Et äkki on meil selles osas eelistusi. Õnnega nüüd kõik hästi ja lepime kokku, et edaspidi suhtleme vene keeles.

Kallel jäi eelmisel aastal Baltika õlle avamise kursuse Iskanderkuli järve ääres läbimata. Tegemist on tootega, mida tuleb õrnalt meelitada. Tulemuseks oli, et kärsitult rapsides tõmbas ta kahel külmikust toodud Baltika korgil splindi maha. Järgmiseks satub talle kätte võtmehoidja ja kui sellega korki väga intensiivselt urgitseda, siis saab selle kätte küll. Ainult et kork lendab kõrge kaarega ruumi teise nurka naabrite lauale, kukub sealt maha ja veereb siis veel kõrinaga natuke kaugemale. Kalle ise on õnnelik, sooritusega väga rahul ja asub välja valama. Teised tunnevad piinlikkust. Tegemist on ikkagi restoraniga, kus ei ole kombeks käisesse nuusata ja maha sülitada.

Lõunasöögiks on esmalt salat ja mantõd, millele järgneb üks väga keerulise nimega toit, mida ei õnnestunudki üles kirjutada. Olemuselt on tegemist spagettidega, millesse on segatud liha. Üksteisele tõlgime seda kui lihtsalt „makaronid lihaga“. Ettekandja juhtub seda labasust aga pealt kuulma, ja selgitab kõikidesse talle teada olevatesse detailidesse laskudes, mis vahe on makaronidel ja meile just äsja kohalikul viisil serveritud toidul. Ühesõnaga, sööme makarone lihaga, mis seda tegelikult ei ole.

Peale sööki on vaikne tund, mis kestab rohkem kui kaks tundi. Kell kaheksa alustame meie toas piduliku veini, šampuse ja õlle maitsmisega ning likvideerime võla matkamenüü suhtes - lõunane vorst, juust, šokolaad koos kuivatatud puuviljadega ei ole pälvinud juba kella kahest saadik tähelepanu, mida nad tegelikult väärt on. Aeg kulgeb ja inimestel on aega oma mõtteid ning soove väljendada. Kuulajatel omakorda on aega neid lõpuni ära kuulata, See, nagu taaskord selgub, on teineteisemõistmisel väga oluline. Kui näiteks kaaslasele šampust

pakkuda ja ta alustab vastamist „ei, ei, ei,“ võib kiirustades ja lõpuni kuulamata saada vastu võetud hoopis vale otsus. Tegelikult lõpeb selline vastus ju hoopis „.....ei ütleks ära“.

Ühise alkoholitarvitamise käigus hakkab valmima Kalle poolt septembris Pirgu mõisa kavandatud koosviibimise avadefilee visioon. Selleks ajaks kui külalised seongus möllavat Atla jõge hakkavad läbima, on sees kõik ettevalmistused tehtud. Teise korruse klaverisaalis on parkett ja selle aluskihid 4x4 suuruselt alalt eemaldatud ning tekkinud süvendisse on lastud vesi. Eelmisel päeval on Olev toonud meestega üles suure külmutusagregaadi ja kui seong siseneb, on jää saavutanud juba nii tõmbe-, surve kui paindetugevuse. Viie jääpuuriga tehakse jäässe jaam ja kroonlühter laest eemaldatakse. Vabanev konks saab osaks topelplokist ning klaver vintsitakse üles. Siseneb Kalle, valges frakis ja must kikilips ette sätitud. Ulatab risti hambus oleva roosikimbu Tiule, paneb ennast enesejulgestusse ja alustab Grünbergi mägedeteemaliste muusikapalade esitamist. Riietuse osas jääb Maila eri meelt ja soovitab stilistiga nõu pidada. Palju efektsem olevat matkaja võrkpesu ja Olevi ülekeha vöö kandmine, millele saaks karabiine, jääpuure ja kirkasid külge riputada. Võrkpesu põlved ja küünarnukid muidugi ei tohi lotendada nagu „Marati“ dressid. Kindlast peaks kandma Kalle oma vana head roosat kiivrit ja kasse, mistarvis klaveripedaalidele peaksid olema spetsiaalsed aasad keevitatud, kuhu kihvad haakida. Kuidas see kõik peale stilistidega arupidamist realiseerus, saavad osalenud oma mälust järele sobrada.

23.07.2018, esmaspäev

Hommik on raske ja kõikuv voodi tundub väga ebakindel paik. Kolime tubadest välja ja teeme hotelli taga hommikusöögi. Kohv kosutab ja tahe märke minna tugevneb kuni saab nii tugevaks, et kotis selga võtta ja kokku lepitud ajaks allamäge oma uue öömaja juurde jalutada. Eilset tütarlast pole aga kusagil ja kõik ukSED on kinni. Istume ja ootame kuniks tüütuks läheb. Jätame asjad ja jalutame hotelli juurde tagasi. Seal helistatakse ja palutakse minna hoopis eilse veinipoe juurde, kus asuvat turismibaasi peakontor. Leiamegi otsitava, kes lubab kohe meile tube avama tulle. Mingu me aga rahulikult sinna, ta kohe tuleb. Läheme tagasi ja ootame. Aeg läheb ja varsti muutub see asi taas tüütuks. Meil on täna veel ju pikk tõus Razekale ette nähtud. Kui uuesti tüdrukut otsima lähen, vihiseb ta auto kõrvalistmel mulle vastu.

Toad on askeetlikud, peldik asub teisel pool teed ja vett saab õuest kraanist. Meie toa põrand leemerdab ja kleebib. Miski ollus on siin laiali valgunud, aga seda pole veel jõutud jalgadega laiali kanda. Viskame kotid voodile, ei jaksa seda põrandat praegu inspekteerima hakata. Äkki on kusagil veel midagi, mille sisse kotti panna ei tahaks. Hotell see loomulikult pole, aga ega turismibaasi taga võsas telkida ka parem poleks.

Tõus algab kohe hotelli juurest ja on päris järsk. Võtab ähkima, ajab higistama ja väsitab ära. Kui vaade eilsesse orgu avardub, läheb rada laugemaks. Enne kose juurde jõudmist tuleb veel ületada üks väga järsuks ovraagiks uhutud sängis voolav külgoja. Kose juures kohtame eilset noortekampa, kes meile moreeni pähe ajas. Noorte näod

ei ole ööpäevaga sugugi rõõmsamaks muutunud. Täna on neile ka laagri varustusega seljakotid selga antud, et pikemalt ülesse jääda. Kose juurest algab uus üsna järsk tõus, mis viib rohkem kui viissada meetrit kõrgemal asuvasse Razeka onni. Meil Maila ja Kallega on huvi üles mineku vastu kesine, on ikka kah juba mägedes matkatud. Mägijõe müra hakkab ära tüütama, kuusiku müha tahaks..... Olev ja MeelisW ikka tahavad minna, ikkagi tuntud ja ajalooline koht. Näiteks vaid mõned päevad tagasi oli seal viibinud Kalle Kiiranen ise, enne kui ta oma kaaskonnaga Han Tengrile läks. Meie naudime kose ära ja pöörame otsa ringi. Tagasitee allamäge on kulgeb palju mõnusamalt. Naudime lilli ja liblikaid ja vastu tulevaid lääne turiste. Neid on tulemas nii üksikult kui grupikaupa, peamiselt vanemad inimesed. Ilmselt on see miski ekskursioon, mille raames kõik soovijad saavad aja peale märke ja siis tagasi bussi peale joosta. Kui järsu nõlvani jõuame, hakkab sadama.

All läheme hotellist läbi, et õhtusöök ära tellida. Kokk on konkreetne, mantõsid õhtuks ei tule, kui tahame, võime plovi saada. Ja kui toorained tuuakse, siis ka salatit. Võtame kaasa mõned külmad õlled, teeme oma turismibaasi varjualuses lõuna ja läheme tuppma magama. Väljas sajab jätkuvalt. Kui õhtupoolikul silmad lahti teeme, ei ole sadu ikka veel päris läbi. Õues juba kannatab liikuda ja asutame endid hotelli kõrvale püstitatud jurtadesse

uurima, kas ehk nemad oleksin nõus meile õhtuooteks mantõsid tegema. Kõigepealt ilmub Olev ja siis MeelisW. Olid ikka üleval ära käinud ja seal preemiaks ühe budweiseri võtnud.

Ootame ära, kuni nad kuivad riided panevad ja läheme siis kõik koos. Vihm jääb ka järele ja õhtu kisub vägisi ilusaks ja päikesepaisteliseks.

Jurtades on huvi meie vastu pehmelt öeldes leige. Pigem paistab toimetavate inimeste nägudest, et saaks see neetud turismihooaeg juba läbi ja et kõik need inimesed, kes siin ringi töllavad, ära oma koju läheksid. Üks proua siiski on nõus mantõteo ette võtma, aga aega minevat poolteist tundi. Loobume, sest hotellist tellitud õhtusöök tuleb peale. Võtame poest jäätist ja pähkleid, kestvalt piinava janu kustutamiseks mõned õlled ning läheme hotelli wifi levialasse konutama. Varsti antakse süüa ka.

24.07.2018, teisipäev

Õösel algab kusagil disko. Jään uuesti magama, ärkan selle peale, et keegi tahab tuppä tulla. Tegemist on adekvaatse, või siis väga väsinud inimesega, sest lahtisest aknast ta siseneda ei proovi.

Hommikuks on kleepiv ollus põranda külge kinni kuivanud ja ainult naksub. Mingit libisemisohtu nüüd küll enam pole. Hommikune riis tšilli concarnega kompenseerib kohvi puudumise väga efektiivselt. Kõik on peale sööki ärksad ja reipad. Anname võtmed ära ja saame eile võlgu jäädud kakssada somi ka ilma küsimata tagasi. Tellitud väikebuss tuleb täpselt ja raha kulub ka täpselt nii palju kui kokku lepitud. Kaks tuhat läheb sõidu peale ja viissada on looduspargi maks autoga sisenemise eest. Siit saab siis arvutada, kui suur meid siia toonud poiste kasum oli. Muidu on sõiduk enam-vähem sama

korras kui need millega siia tulime. Sellel konkreetselt puudub käsipidur ja parkimine toimub kallaku peal õige nurga all vastu ääre kivi sõites. Linnas asju maha laadides on sellisel viisi raske parkida ja nendes oludes sobib ratta alla lihtsalt poolik tellis, mis juhi istme all varuks on. Ettevaatlik tuleb muidugi olla. Kui Olev minu kotti autost välja lohistab, tõmbab ta samal ajal ka auto üle pooliku tellise liikuma. Juht reageerib potentsiaalselt liiklusohtlikule olukorrale läbimõeldult ja paneb istme alt teise pooliku tellise teise ratta alla.

Olevi leitud eramajutuse perenaine võtab meid lahkelt vastu ja juhatab üles. Sõita tuleb mitu korda, sest kaks inimest koos seljakottidega lifti ei mahu. Oleme jõudnud oodatust varem ja

eelmise öö üürilised on veel välja kolimata, aga korter on suur ja mahume esialgu elutuppa. Kõige mustemad lähevad kohe pesema, teised lõsutavad niisama ja kuulavad musta toonekure pesakaamerast kostvat kohutavat krääksumist.

Lõunat sööme tšaihanaas nimega „Navat“. Tegemist on suurepärase rahvuskööki pakkuva söögikohaga. Kõhud on tühjad ja kui kõik ilu, mis menüüs silma on jäänud lauale kanti, siis hetkeks kahtleme oma võimetes sellega toime tulla. Ettekandjad noormehed aga julgustavad peale hakkama ja toovad õlut juurde. Kõik toidud on

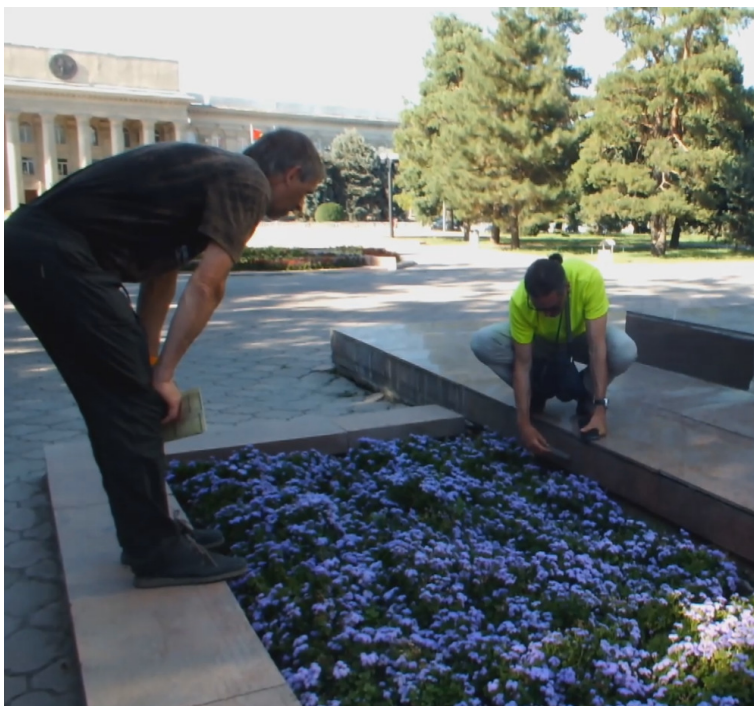
aga veel maitavamad kui nad pildil paistsid. Mõni toit on veel ekstra ägedalt maitsekad. Miskisugused piprakaunast tehtud pirukad võtavad pea nii märjaks ja silma nii veele, et Esimese ahnusega olime MeelisW-ga neid päris mitu tükki jõudnud enestele suhu toppida, enne kui pirukate kogu olemus ilmnema hakkas. Aeglasemad olid meie märga olekut vaadates sellevõrra ettevaatlikumad. Laua suutsime aga kenasti lagedaks süüa.

Peale lõunat püüame pääseda ajaloomuuseumi, kuid see on remondis. Seejärel läheme otsima geoloogiamuuseumi, aga see on täiesti ära peidetud. Kogeme, kuidas linnamaastik võib mägimatkaja vastu väga karm olla, kui sellesse respektiga ei suhtu. Mulle jäävad täie hoo pealt jalgu remonditavalt kõnniteelt hunnikusse korjatud plaadid. Enne seda muidugi satun sinna auku ka, millelt plaadid on ära korjatud. Kui kõik on piisavalt ennast minu kulul lõbustanud takerdub Olev sama hoogsalt mingisse liivahunnikusse ja sealt peaaegu pääsenuna jääb tal napilt puudu, et limonaadipudeli peale astudes mitte selili lennata. MeelisW püüab järjekordset ohtlikku jalgteelõiku vältida ning üle haljasala lõigata, kuid satub kastmisest tekkinud üleujutuse keskele ja pääseb sealt soost märgade ja väga poriste tossudega.... jne. Väsimine nendest linnavintsutustest ära ja peame Metroo pubis kohvipausi tegema. Peale puhkust läheme Kalle eestvedamisel tagasi kohaliku tehnikaülikooli vastuvõtukomisjoni ukse taha ja Kalle pääseb jutule ka. Homme lubatakse meile korraldada ringkäik geoloogiakateedris ja giidiks pidime saama kohaliku õppejõu.

Jätkame jalutuskäiku linnas. Olevil on välja vaadatud geopeituse aare. Et kirjelduse järgi asub aare Lenini kuju all (missugune peen vihje meie 2020 plaanidele, eks ole?!), siis hakkab selle otsimine üsna kiiresti meenutama filmi „Itaallaste uskumatud seiklused Venemaal“. Avaral parlamendihoone esisel

väljakul seisva Suure Lenini kuju ümber tuiab mõtliku näoga kamp turisti moodi käituda püüdvaid inimesi ja topib oma näppe kõikvõimalikesse pragudesse, kuhu vaid mahuvad. Ükskõiksel näol ringi vahtides koputatakse kannaga läbi kõik plaadid, mille all peidiku olemasolu osatakse kahtlustada. Kalle proovib ka mööda postamenti üles ronida, et kuju vestitaskusse kiigata, aga see ei õnnestu. Sammas, millel kuju seisab, on liiga libe ja ühtki marmorplaati astmete tegemiseks paljaste kätega ta lahti ei saa. Teised kaevavad natuke kuju esises lillepeenras ja surgivad kuivanud puuoksaga kuju alustes kaugemates tühikutes.

Leitakse ainult tükk roostes armatuurterast ja see kindlasti aare ei ole. Maila on teinud pikema ringi ja leidnud põõsaste vahelt teraskarkassile kinnitatud Lenini pildid. Sinna pool näitab ka Suure Juhi kordades üleelusuuruse kuju välja sirutatud parem käsi. Olevil tekib ka kahtlus, et aare on peidetud hoopis sinna. Stendil on pragusid ja õnarusi palju vähem ning nende läbiotsimine

ei võta enam kaua aega. Aare on leitud, taastame uuringuala ja järgmised tegijad tulevad peale.

Linnarodeo jätkub. Puhkame jalga ja kustutame janu ennast linna parima liharestoranina reklaamivas „Toro Grillis“. Kelnerid seisvad ühel jalal ja veenavad, aga söömine ei ole see miks me siin oleme. Pakutakse siis vähemalt teed juua, pidavat olema väga hea, traditsiooniline. Nimi pidi ka olema väga eksootiline, „Haaremi saladused“. Jääme siiski õlle juurde. Huvitav muidugi, mis see saladus võiks olla, prints on gei?

Seejärel veedame poolteist tundi IIYM-s ja õhtusöögi tunne tuleb peale alles „Greewichi“ pubis õlut juues. Pakutakse nimesid maailma köögist ja valikusse tulevad kreeka salat ja gruusia hatšapuri. Õlu on kohalik ja maitseb täiesti korraliku õlle moodi. Keskväljaku tule ja vee vaatamängule jääme hiljaks. See oli alanud kell neli ja kell üheksa oli kõik läbi saanud. Väga kummaline ajastus, meie laiuskraadil ikka tulemängud alles pimeduse saabudes algavad. No pole midagi, proovime homme uuesti.

Võtame poest kaasa arbuusi, mahla, kohvi ja piima ning läheme ära koju. Perenaine pakub õhtul teed. Ja käib peale köögist hõikumist ja meie vastuhõikumist üle ukse veel üle küsimas, et kas ta ikka õigesti kuulis ja me justnimelt rohelist teed tahame. Arbuusiga ei jaksa täna keegi tegeleda, isegi niisama veeretada ei viitsi.

25.07.2018, kolmapäev

Seljakott on ravivahend. Mitu päeva pole midagi tassinud ja õlg on jälle ragisema ning valutama hakanud. Selg õnneks ainult ragiseb. Lubatud hommikusöök viibib kolmveerand tundi. Ajaviiteks kuulame jälle, mida Eesti mustadel kurepoegadel uue päeva kohta öelda on.

Internet on ikka tore asi, saab ka kaugel olles koduste loomade ja lindudega suhelda. Kui Kalle ja Einar koos ornitoloogide ja zooloogidega väljatöötamise lõpusirgel oleva keelekonverteri valmis suudavad programmeerida, oskavad inimesed jälle loomade ja lindudega suhelda. Praegu kuulame ilma tõlketa. Nii palju on konverter Kalle telefonis siiski valmis, et linnukeste akuutsest kõhumurest saame aru.

Kalle akvaariumi kalu vaatame veebikaamerast ka, aga suhelda ei saa nendega niipea. Nemad muidugi suud liigutavad aga öeldust aru saamiseks peaks Kalle sõnul kvantarvuti hakkama samuti nutitelefoni ära mahtuma. Praegu on Shori algoritm selleks aga veel liiga pikk ja vaja oleks optimeerida. Tegemist on muidugi madala rippuva õunaga ja Apple disainerid pidavat sellega praegu juba tegelema tegelema. Ah jaa, suhelda saaks muidugi vaid nende kaladega, kelle oleks oma IP aadress, aga see ei ole juba praegu probleem. Eesti jõed on telemeetrimärgistega kalu juba praegu täis.

Kui meid siis tatra-piimasupi ligi lastakse, nõutame välja presskohvi kannu, mida mittesihotstarbepäraselt tee keetmiseks kasutatakse. Näitame ette, kuidas seda anumad tegelikult kasutada tuleb ja kuidas toimib kohvipaksu käitlemine. Seda ollust suure maja kanalisatsioonisüsteemi kindlasti ei ole mõistlik lasta ja seepärast rõhutame, et õige koht on prügikastis. Proua vaatab huviga ja kirjutab üles. Selline kohvikeetmine on siinmail jätkuvalt võõras asi ja kohvina käibib ikka „kolm ühes“ jook. Aga juua kõlbavat ka see vedelik, mis meie kannu tekkis. Peale kohvi joomist soovime tal igaks juhuks ka uus teekann osta, sest ilmselt tundlikuma maitsemeelega inimene siit enam õrna rohelist teed nautida ei saa. Aga eks ta ise saab otsustada kui ära proovib.

Esimene peatus on Biškeki Tehnikaülikooli geoloogia kateedris, mida miskipärast turismisaitidel reklaamitakse geoloogia-muuseumina. Seda see kindlasti pole. Kalle esitab visiitkaardi ja meid juhatakse ruumidesse sisse, kus tehakse lühike tutvustav

ringkäik ja jäetakse siis omapäi rohkem või vähem läbipaistvaid kivikesi vaatama. Tegemist on vägagi esindusliku koguga, kuid Eesti põlevkivi neil pole. Varsti ilmub kohale üks noorem

daam, kellega jutule saame. Majas käib suve kohta tihe sagimine, valmistatakse rahvusvaheliseks geoloogiaolümpiaadiks. Vanem, meid sisse juhatanud proua tuleb ka peagi tagasi ja arutame elu ja olu. Selgub, et tegu on väga kogenud ja terase teadustöötajaga, kes kõiksugustes kohtades ringi kolanud ja ringkondades suhelnud. Meie vestluse võtab ta kokku idamaise riigitarkusega: „Poliitika on sama peen asi nagu sääse uriinijuga. Kui oled seda näinud, võid sõna võtta. Ja kui siis tekibki tahtmine poliitikateemadel sõna võtta, siis vaata kõigepealt kas sääske näed“. Maateaduslik ning politoloogiline hariduslünk on tänaseks täidetud ja päev jätkub kunstiharidusega. Tee peal muidugi puhkame natuke ka ja ületame tuttavas kohas Greenwichi meridiaani. Kõigile esimesel katsel ületajatele antakse kann külma kohalikku õlut.

Kunstimuuseum sisaldab ohtra annuse sotsrealismi ja hulgaliselt kohalikku käsitööd vilttekkide, katete ja muude palakatega, mis rahvuslike tikanditega kaunistatud ja palistatud. Muid esemeid on vähe, sest nomaadliku eluviisi juures on kivikujude ja maalide kaasavedamine ju tülikas. Need kujutava kunsti suunad hakkasi arenema alles siis kui nomaadid korrusmajadesse elama pandi ja museaale neist veel saanud pole. Ühes toas on veel üleval Altai rändnäitus ja teises Korea hieroglüüfidega pannood. Maailmakunsti on ka natuke välja pandud, originaalide kipskoopiate näol. Ajaloomuuseum oleks kindlasti põneva olnud, aga mingi tunnetuse selle piirkonna ajaloost andis ka see muuseum siin.

Lõuna toimub eile avastatud Toro Grillis. Greenwichi kogemus kohaliku lahtise õllega on olnud julgustav ja proovime ära kohaliku majaõlle. See on ka täitsa päris asi. Soojenduseks võtab hamba alla kes mida, aga lõpeb see kõigil suure ja hästi küpsetatud veiseliha steigiga, mis on

tõeliselt maitsev.

Kuniks aga liha valmib, ajab Kalle noaga herilast taga. Kõigepealt kukub natuke haavatud herilane Maila mahla sisse. Ja siis vupsab sealt, Kalle noa abiga loomulikult, MeelisW õllekanu, tabades siiski vaid serva ja libisedes mööda kondensaadist pärlendavat klaasi mööda alla, vajub ära laua alla. Umbes kolme minuti pärast on putukas uuesti platsis ja

ründab mahlaklaasi. Nii kuiv õhk on siin, et elukas kuivab kiiresti. Olev teab putuka mahlaeelistuse põhjuseks olevat nooruse ja hea koduse kasvatuse, mis isegi noa ähvardusel ei luba laskuda õlle joomiseni. Herilasest tüdinud Kalle paneb noa ära ja seab oma nutitelefoniga serva peale püsti. Kui järgmine kärbes pahaaimamatult selle alt läbi jalutab, laseb ta seadme nipsuga pikali. Tulemuseks on putuka laip ja uus ÄPP on sündinud! Suuremate ja raskemate seadmetega, näiteks tahvelarvutiga, saab püüda ka hiiri ja ehk isegi pisemaid burundukke. Suuremate elukate tabamiseks tuleb muidugi kasutada lahusseadmeid ja tööorganina sobivad erinevate mõõtmetega lameekraanid.

Tuuakse supid ja seejärel ka kohe liha. Kui MeelisW on oma supi pisarsilmil ära söönud ja pisut aega terrassil suul lahti vastu tuult seisnud, asub ta isukalt liha kallale. Nagu öeldud, on tükk kvaliteetne ja hästi küpsetatud ning esialgu ei tule suuremast tükist väiksema eraldamine eriti välja. Tükk küll eraldub, aga suu asemel rullub see mööda Kalle kintsu kuhugi laua alla. Tegemist ei ole enam tervikorganismiga ja peale kolmeminutilist kuivamist ta uuesti lauale ei ilmu. Kalle aga näeb peale söögikorra lõppemist üsna räpane välja. IIYM-i juures kaob ta hoonesse ja ilmub välja selle ülemisel korrusel, kus MeelisW omale järjekordset keelpilli valib, uued heledad püksid jalas ja vanad nutsakas kilekotiga pihus. ГYM-st võtame kilode kaupa maiustusi, tassime need ära pessa ja läheme keskvaljakule vee ja valguse mängu vaatama. On kah. Jalutame niisama ringi ja proovime parimat rakurssi leida. Alles päikeseloojangus tekib kõigele õige jume, enne on kõik lihtsalt meie silmale liiga plass.

Kirgiisid on samuti oma väljakule kõrge lipumasti rajanud. Õigemini, nemad rajasid enne kõige suurema ja siis tadžikid mõõtsid üle ja tegid veel suurema. Lätlased mõõtsid siis mõlemad omakorda üle ja tegid kõige väiksema. Peale loojangut käime veel

kohalikku konjakit ostmas ja läheme koju pakkima. Kiirematel pakkijatel jääb natuke aega ka magamiseks.

26.07.2018, neljapäev

Taksod on tellitud kella kolmeks. Pagasi kontroll läheb kergelt ja mägedes korjatud reliikviaid vabaduse vastu vahetada kellelgi ei tule. Pardapasside hankimisel küll uuriti meie pampe ja küsiti, et ega langevarje kotis ei ole. Selles osas olid meie südamed täiesti puhtad.

Kõmbime jaamahoone mitu korda läbi ja istume ühte nurka maha. Natuke on uni, aga ootame ikka lennuki ära. Kalle pakub värskendavaid tabletti, täpsustades, et neid manustatakse suu kaudu ja sokid tuleb enne lennukisse minekut ikkagi ära vahetada.

Kui lennukisse saame, jään kohe magama. Peale õhkutõusu ärkan paraku üles, sest seltsimees laps hakkab istme taga oleva klapplauaga klõpsima ja õpib rääkima. Pakutavast veinist pole ka suuremat kasu, kuidagi väherdes venitan Istanbuli välja. Pika lennureisi väsimuse väljapuhkamiseks võtame istet lähimas baaris ja alustame päeva külma õllega. Seejärel hajume kaubandusvõrku, sest maiustusi ei ole sugugi veel piisavalt. Lennujaama tagumises otsas asuvate väravate juures saame kokku alles siis kui on tõesti viimane aeg viimaseks õlleks. Väravad on seekord ometi pandud loogiliselt, tähestiku järjekorras ning Eesti ja Etioopia lennud väljuvad kõrvuti.

Meie lennukile tulevad aga hoopis Panama ja Liibanoni koorid, Tallinnas olevat toimumas miski väga kuulus ja osalejaterohke koorilauljate võistlusfestival. Lend on seetõttu väga meeleolukas, juba üksainuski koorilaulja grupis suudab mitu korda päevas „Mu isa oli pullimuna lõikajat“ laulda. Kaks kolmandikku lauluhuvilisi täis lennuk on aga iga piloodi unistus. Nii meelolukaks pidu muidugi ei läinud kui kümme aastat tagasi Riia-Tbilisi lennukis kui mehed koos lauluga vahekäigus ka tantsu üles võtsid. Siin piirdusid Panama neiud ainult vahetusest vaba piloodi tangole kutsumisega.

Kuniks ühendkoor Tallinna passikontrollis ära kontrollitakse, siis üle loetakse ja siis kõik rivis pagasit kätte saama viiakse, ummistub pagasi konveier sedavõrd, et jaamatöötajad asuvad seda ise tühjendama. Abivalmis Kalle veeretab ringleva kotileti äärde suure käru, aga keegi ei pööra sellele tähelepanu. Kuna käru jääb tühjaks, siis nõutuna teeb ta veel korra pakkumise, et kui keegi selle käruga sõita ei taha, siis ta viib minema. Pakun, et ma tahaks küll. Rahvalikke väljendeid puistates lükkab Kalle käru lähima nurga taha ära, mind ta sõitma muidugi ei võta.

Väljas on meil vastas Viivika, Maret, Mari-Liis ja Tiiu. Nähes Kallet uutes pükstes, tõmbub Tiiul nagu mossi. „Sul on jah uued püksid, aga mis mina sain?“ ja haarab Kalle peast kuldtikandiga tübeteika, millega Kalle oli plaaninud Saru külavahel teiste aksakallide ees uhkustada ja sätib selle mõnevõrra leebudes enesele pähe. Õiglus on piisavalt jalule seatud. Mailaga koju jõudes viskame oma vana pesumasina välja ja ostame uue, sangaga mudeli, asemele.

Järelsõna

Kui kellelegi asjaosalistest või muidu lugema sattunud asjatundlikest huvelistest nüüd, peale loo läbilugemist tundub, et kirjutaja on kohati täielikku jama ajanud, siis teadke, et on olemas Gell-Manni amneesiaefekt. Palun kasutage seda ja lugege uuesti!